Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

...най 1921 оной ...ин 21-hээ гарана | № 283 (13997) | 1972 оной декабриин 1, пятница | Сэн 2 мүнгэн

Сэлэнгын аймагай үдэрнүүд

Улаан-Үдэдэ дүүрэбэ

МАЛШАДАЙ МҮРЫСӨӨ ҮҮСХЭГШЭД

Оренбургын областиин Ленинэй орденто Магнитостройн нэрэмжэтэ совхозой хоёрдохи отделениин малшадай үхэр мал шахан таргалуулха талаар абаһан

СОЦИАЛИС УЯЛГА

...э, Социалис Ажалай ... А. Т. Петруковичой ...эрилэгшэ хоёрдохи ...иин үхэр мал шахан ...улха звеногой ме...заторнууд -малшад ...–1973 онуудай үбэл... үедэ адууһа малай ...нуудые ехээр аба...эдхэхын түлөө мал ... хүдэлмэрилэгшэдэй Бүхэсоюзна социалис ...ө дэлгэрүүлхэ ту... ЦК-гай, СССР-эй Ми...үүдэй Соведэй, ...-эй тогтоолой хэблэл...логдоходонь ехэл ан...айгаар танилсаабди. ...энүүдтэ хэды ехэ ..., харюусалгатай ха...роод байһан тухай ... хэлэһэнэйшье үлүү. Энэ мүрысөөндэ хам оролсожо, мяха ехээр абахын түлөө тэмсэхэ гэжэ нэгэн дуугаар шиидээбди. Бидэ үхэрнүүдые шахан таргалуулдаг оньһожоруулагдаһан талмайда хүдэлдэгбди. Манда бүхы хэрэгтэй мүнөө үеын оньһон техникэ даалгагданхай.

СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ абтаһан 1972 оной социалис уялга амжалтатайгаар дүүргэгдэхэ. Байгша оной арбан һарада 1325 центнер мяхан абтаа. Жэлэй барагдатар үшөө 1.680 цетнер мяхан абтаха байна. Тиигэжэ жэлэй туршада шахамал үхэр, бүхэнэй шэгнүүр сүүдхэдээ дунда зэргээр 884 граммаар нэмээгдэхэ болоно. Гүрэндэ бүхыдөө 648 үхэр тушаагдаа гэхэ гү, али тэдэмнай бүхыдөө 2.910 центнер шэгнүүртэй байгаа. Тэдэ малай 562-ынь эрхим тарганаар абтаа. Мяха, тушааха арадай ажахын түсэб 116 процент дүүргэгдээ. Малай шэгнүүрээ нэмээһэн центнер бүхэнэйнь өөрын үнэ сэн 58,4 түхэригтэ болоо. Тиигэжэ шахамал бүхэндэ 594 түхэриг гаргашалагдаад, харин тэрэниие гүрэндэ худалдахада шахамал бүхэн 970 түхэригтэ болоно, совхоз үхэр бүхэнһөө 376 түхэриг сэбэр ашаг олзо оруулаа.

Малдамнай хүсэд хүрэхэ бүдүүн, шэмэтэ тэжээл бии. Тэрэнээ хуу һайса буйлуулжа эдюулнэбди. Бүхы тэжээлые хэршэжэ, халуун ууралда дэбтээжэ, эһээжэ эдюулхэдэмнай малай шэгнүүрээ нэмээһэн килограмм бүхэндэ 8,5 тэжээлэй единицэ гаргашалагдана.

Адууһа малай ашаг шэмэ ехээр абаха, бэлэдхэхын түлөө фермэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй Бүхэсоюзна мүрысөөндэ оролсожо, бидэ үбэлжэлгын үедэ шахамал үхэр бүхэнэй шэгнүүрые сүүдхэдээ дунда зэргээр 900 граммһаа бага бэшээр нэмээхэ, 1973 оной түрүүшын кварталда гүрэндэ 1350 центнер мяха тушаахабди. Бүхыдөө ерэхэ жэлэй түрүүшын хахадта 2.520 центнер мяхан тушаагдаха гэхэ гү, али арадай ажахын түсэбһөө 520 центнерээр ехэ, мүн байгша оной түрүүшын хахадта тушаагдаһанһаа 800 центнерээр ехэ мяхан гүрэндэ орохо юм. Үхэр малай тоо толгойешье олошоруулхабди.

Мүнөө энэ үедэ 300 үхэр шахан таргалуулагдажа байна. Январь, февральда үшөө 310 үхэр шахалганда табигдаха юм.

Парти, правительствынгаа анхарал оролдолгые харюулан, манай коллектив хэлэһэн үгэдөө нэрэтэй түрэтэйгөөр хүрэхын тула бүхы хүсэ шадал, мэргэжэл мэдэсээ гарган хүдэлхэ байна.

Тус социалис уялгые звеногой гэшүүд баталан абаа.

...вскэ областиин Переяслав-Хмельницкиин районой „XV лет Октября" совхозой комсомол—залуушуулай фермынхидэй 1972—1973 онуудай үбэлжэлгын үедэ һү ехээр һааха, тушааха талаар абаһан

СОЦИАЛИС УЯЛГА

...2 — 1973 онуудай ...гын үедэ адууһа ма...продуктнуудые ехээр ...бэлэдхэхын түлөө мал ... хүдэлмэрилэгшэдэй Бүхэсоюзна социалис ...э дэлгэрүүлхэ тухай» ...эй ЦК-гай, СССР-эй ...рнүүдэй Соведэй, ...эй тогтоолые бидэ, ...ол-залуушуулай кол... гэшүүд, манай оро... ажалшадтай адли ...унаар һайшаан дэм... Энэмнай хүдөө ... гол һалбари болохо ... ажалые саашаданъ ...э, совет хүнүүдэй ...алые баян дэлгэр ... хэрэгтэ зорюулагда...м.

...й коллективтэ 32 ... тэрэ тоодо 22-ынь ...эй гэшүүд хүдэлдэг ...дэнэр «Табан жэлдэ ...йгаар ажаллаха, за...лай мэргэжэл дээшэ..., шэнэ түрүү юумэ ... гэһэн уряа доро ...э, нёдондо үнеэн бүриһөө 4200 килограмм һү һааха уялгатай аад, үнэндөө 4.553 килограмм һү һаагаабди. Байгша оной 10 һарада үнеэн бүриһөө 4.230 килограмм һүн һаагдаа. Харин жэлэймнай уялга 4.600 килограмм юм. Бүхыдөө һааһан һүмнай 26.200 центнертэ хүрэбэ.

Үбэлжэлгын үедэ мал ажалай продуктнуудые ехээр абаха, бэлэдхэхын түлөө дэлгэрһэн бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ оролсожо, бидэ «XV лет Октября» совхозой комсомол-залуушуулай коллективэй гэшүүд өөһэдынгөө арга боломжонуудые бодожо үзөөд, шэнэ дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялга абаабди. 1972—1973 онуудай юһэн һарада малай байжа эдеэлхэ үедэ бүхыдөө 23.325 центнер һү абаха гэхэ гү, али үнгэрэгшэ жэлэй энэ үеынхидэ орходоо 2.483 центнерээр ехэ һү һаахабди. Энэ үедэ үнеэн бүриин һаамые 147 килограммаар дээшэлүүлжэ, бүхыдэнь 4.655 килограммда хүргэхэбди.

Ерэхэ жэлдэ фермээрээ үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 4.800 килограмм һү һааха, түрүү һаалишад, комсомолшууд Мария Мардело, Галина Батюра гэгшэд тус тустаа 6 мянга, 5,5 мянган килограмм һү үнеэн бүриһөө абаха юм. Абтаһан продукциин өөрынь үнэ сэнгые 7 процентээр хямдаруулхабди. Һүнэй шанарые дээшэлүүлхын тула эсэшэ сусашагүйгөөр тэмсэхэбди. Зуун үнеэн бүриһөө 100 тугал абажа, бултыень бүрин бүтэн түлжүүлхэбди.

Мүнөө үнеэн бүриһөө сүүдхэдээ дунда зэргээр 9,6 килограмм һүн һаагдана. Декабрь, январь, февраль һарада тэрэнээ 11 килограммда хүргэхэ гэхэ гү, али нёдондоной үбэлэй һарануудаихиһаа 1.2 килограммаар ехэ һү һаахабди.

Үбэлжэлгые һайнаар эмхидхэн, үхэр малаа зүбөөр харууһалжа, эдеэлүүлжэ, тэжээлээ бодомжотой шадамараар гаргашалан, үнеэдэй һү ,шэмые дээшэлүүлхэбди. Тэжээлые имагтал һайнаар эһээжэ, үбэлэй үедэ бүхыдөө 110 центнер тэжээлэй единицэ нэмэжэ абахабди. Бүдүүн тэжээлые баһал ууралда дэбтээжэ, 92 центнер единицын хэмжээнэй хоол арьбалхабди. Энээнэй ашаар бүхыдөө 155 центнер һү нэмэжэ абаха аргатай болонобди.

Үнеэдэй тугаллахын урда шанартай һайнаар харууһалха, эдеэлүүлхэ, түрэһэн хоёнонь зүбөөр һаахабди. Гансахан энээнэй ашаар ерэхэ жэлэй нэгэдэхи кварталда нёдондоной энэ үеынхидэ орходоо 154 центнерээр ехэ һүн абтаха зэргэтэй.

Комсомол - залуушуулай коллективэй гэшүүн бүхэи зооветеринарна кружогуудта һуралсажа үхэр малые харууһалха, эдеэлүүлхэ гол заабаринуудые эрхимээр шудална өөһэдынгөө мэргэжэлые дээшэлүүлнэ.

Бидэ, коммунис ажалай фермын залуу малшад СССР Союзай байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойе угтажа байхадаа, өөһэдынгөө абаһан социалис уялгые амжалтатайгаар дүүргэхын тула бүхы хүсэл эрмэлзэлгэ, мэргэжэл шалабари, хаба шадалаа үгэн хүдэлхөөр эрид шиидэнхэйбди. Сагаан эдеэ элбэг ехээр абажа, Эхэ оронойнгоо ажалшадые гүйсэд хангахын түлөө бүхы хэрэгтэй юумэ хэхээр бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ оролсоёл гэжэ ороной бүхы һаалиин фермэнүүдэй ажалшадые, комсомолшууд болон залуушуулые бидэнэр уряалнабди

Социалис уялга комсомол-залуушуулай фермын коллективэй суглаан дээрэ хэлсэгдэжэ баталагдаа.

Курганска областиин Ажалай Улаан Тугай орденто „Красная звезда" совхозой гахай шахалгын 7-дохи фермын коллективэй абаһан

СОЦИАЛИС УЯЛГА

...й фермын ажалшад ...-1973 онуудай үбэл... үедэ адууһа малһаа ...энэ ехээр абаха, бэ...н түлөө мал ажалай ...рилэгшэдэй дунда ...зна социалис мүры...элгэрүүлхэ тухай» ...й ЦК-гай, СССР-эй ...рнүүдэй Соведэй бо...ЦСПС-эй тогтоолые ...дьхэлһээ һайшаан

...й үбэлжэлгые эрхи...ргэжэ, мяха болон ...бусад продуктнуудые ...а ехээр абадаг боло... тодо зорилго бидэ ...а табигданхай гээшэ.

...эй байгуулагдаһаар ...й ойе ажалай бэлэ...хын түлөө бэлдэжэ, ... фермын коллектив ...ондо абаһан социалис уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэжэ байна. Энэ жэлэй арба һарын туршада бүхы гахайнуудайнгаа шэгнүүрые хамта 27,1 мянган центнерээр нэмээгээбди. Энэ жэлэй эсэстэ бүхыдөө 36 мянган центнер мяхан абтаха юм. Энэмнай манай уялгаар хараалагдаһанһаа 5 мянган центнерээр ехэ болоно. Гүрэндэ хамтадаа 37,6 мянган центнер гахайн мяхан худалдагдаха, Шахамал гахайнуудай шэгнүүрээ нэмээһэн центнер бүхэндэ 0,57 хүнэй хүдэлһэн үдэр гаргашалагдаа. Үнэндөө тэрэнь түсэбэй ёһоор 0,85 болохо зэргэтэй байгаа. Мүн центнер мяханда түсэбэй ёһоор 692 килограмм тэжээл гаргашалагдаха аад, 496 килограмм гаргашалагдаа.

Фермын түрүү гахайшад Мария Николаевна Виноградова, Валентина Васильевна Широносова, Любовь Кондратьевна Зубарева гэгшэд гахай бүхэнэй шэгнүүрые сүүдхын дунда зэргээр 530—560 граммаар нэмээгээ.

Бии байһан бүхы арга боломжонуудаа гүйсэд хэрэглэжэ, ажалай журам наринаар сахижа, үйлэдбэридөө шэнэ түрүү онол арга хэрэглэн, шэн зоригтойгоор хүдэлөөл һаа, эдеэ хоолой зүйлнүүдые ехээр абажа шадахабди гэжэ һайн ойлгонобди.

Малшадай бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ оролсоходоо, манай фермэ ерэхэ жэлдэ бүри дээшэ, шэнэ үрэ дүнгүүдые түйлахаар хараална. Юһэдэхи табан жэлэй гурбадахи жэлдэ 38 мянган центнер мяха, тэрэ тоодо жэлэй түрүүшын хахадта — 19 мянган центнер мяха абахабди. Шахамал гахай бүхэнэй шэгнүүрые сүүдхэдээ 510 граммаар нэмээхэбди. Гүрэндэ 40 мянган центнер, тэрэ тоодо жэлэй түрүүшын хахадта — 16 мянган центнер гахайн мяхан худалдагдаха.

Гахайн мяха саашадаа үшөөл ехээр абаха арга боломжо фермэдэ гүйсэд бии.

Досоогоо бүхыдэнь оньһожоруулагдаһан һайн байранууд баригданхай. Өөһэдынгөө фермэдэ үсхэбэрилэгдэһэн гахайнуудые илган бүридхэжэ шахалганда табидагбди. Шэмэ шүүһэнэйнь зэргээр тэнсүүлэн таарүулагдаһан тэжээл рационоор эдюулэгдэнэ. Тэрэнь хуу уридшалан шанаржуулагдажа, буйлуулагдажа үгтэдэг. Гурбан ондоо үүлтэрэй гахайнуудые хоорондонь худхажа үсхэбэрилдэгбди. Гахайшадай дунда һуралсал саг үргэлжэ үнгэргэгдэдэг, хүдэлмэриин дүн гаргагдадаг, түрүүшүүл али болохоор урмашуулагдадаг.

Ажалай Улаан Тугай орденто «Красная звезда» совхозой 7-дохи фермын малшад эрхим шанартай эдеэ хоолой зүйлнүүдые Эхэ орондоо ехээр үгэхэ гэһэн өөһэдынгөө һайн һайхан уялгые дүүргэхын түлөө бүхы хүсэеэ элсүүлхэ байна.

Социалис уялга фермын коллективэй хамтын суглаанда зүбшэн хэлсэгдэжэ, нэгэн дуугаар баталагдаа.

УУЛЗАТАРАА БАЯРТАЙ, СЭЛЭНГЫНХИД

Хото хүдөө хоёрой харилсаа холбоон, балта хадуурай барисаан жэлһээ жэл бүхэндэ бэхижэнэ. Улаан-Үдэдэ боложо үнгэрһэн Сэлэнгын аймагай экономико болон соёл культурын үдэрнүүд энээниие эли тодоор гэршэлбэ.

Сэлэнгын аймагай ажалай түрүүшүүл, уран һайханай бүлгэмэй түлөөлэгшэд Улаан-Үдын Советскэ районой промышленна предприятинуудай хүдэлмэришэдтэй уулзажа, хөөрэлдэһэн, дүй дүршэлтэйнь танилсаһан байна бшуу.

Үсэгэлдэр Сэлэнгын аймагай түлөөлэгшэд Улаан-Үдын гарнизоной сэрэгшэдтэй уулзаба. Энэ уулзалгын һүүлээр Сэлэнгын аймагай уран һайханай бүлгэмхэйхид, сэрэгшэд хамтаржа, ехэ концерт табяа. Мүн үсэгэлдэр сэлэнгээрхин Улаан-Үдын музейнүүдтэ орожо гараа.

Үсэгэлдэр үдэшэ оперо, баледэй театрта Сэлэнгын аймагай үдэрнүүдэй түгэсхэлэй үдэшэ болож, аймагай уран һайханай бүлгэмэйхидэй ехэ концерт табигдаба.

Уулзатараа баяртай, сэлэнгынхид!

Манай корр.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Галуута-Нуурай шахтоуправлениин парткомой секретарь П. И. Медведев улаан-үдынхидтэй хөөрэлдэнэ. 2. Сэлэнгын аймагай хүдөө ажахын, промышленностиин түрүүшүүл.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ОЙН БАЯРАЙ ТЭМДЭГТЭ ХҮРТЭХЫН ТҮЛӨӨ

ТҮРҮҮШҮҮЛЭЙ ТОО ОЛОШОРНО

Найман час соо хэхэ хүдэлмэри долоон час соо хэхэ гэһэн үүсхэл «Бурмясопром» нэгэдэлэй Улаан-Үдын мяхаконсервын комбинадай хүдэлмэришэн Владимир Сошнянин гаргаһан юм. Энэ үүсхэлыень комбинадай хүдэлмэришэд халуунаар дэмжээ бэлэй. Мүнөө 500 хүдэлмэришэд найман часайнгаа ажалые долоон час соо бүтээжэ шададаг болонхой. Түрүү хүдэлмэришэнэй гаргаһан үүсхэл дэмжэн хүдэлһэн олохон хүдэлмэришэд юһэдэхи табан жэлэйнгээ хоёрдохи жэлэй даабари болзорһоонь урид дүүргээд, ерэхэ жэлэй түсэбөөр хүдэлнэ. Мяха шулагшад К. Кушнарева, А. Ветохина гэгшэд 1973 оной февраль һарын түсэбөөр продукци гаргана.

Шэнэ онол арга, оньһон техникэ хэрэглэхэ хэрэгтэ ехэ анхарал табигдана. Комбинадай урлан нарижуулагшад, ухаалан зохёогшод байгша оной эхинһээ 106 дурадхал үйлэдбэридэ нэбтэрүүлжэ, 580 мянган түхэригэй арьбалалта хэһэн байна. Эдэбхитэй ухаалан зохёогшод Н. Хадаханов, Н. Поспелов гэгшэд шубуунай мяха үйлэдбэрилхэ шэнэ оньһон түхеэрэлгэ зохёожо, шубуу үүсэлдэг цех соо тодхобо. Шубуунай мяхан һайн шанартайгаар үйлэдбэрилэгдэдэг болоо. Ажалай бүтээсэ 15 процентээр дээшэлһэн байна. М. Переволоцкий, Я. Макальский, В. Волков, Л. Вахрунова гэгшэд «Байкальский» гэһэн шэнэ зүйлэй колбасагай технологи бэлдээ. Энэ колбаса олоной һайшаалда хүртэһэн юм.

Мяханай зүйл ехээр үйлэдбэрилэн гаргажа, ажалшадай эрилтые хүсэдөөр хангаха гэжэ Улаан-Үдын мяха-консервын комбинадай хүдэлмэришэд яһала оролдоно. Шэнэ онол арга, оньһон техникэ улам ехээр хэрэглэн, социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Мүрысөөндэ шалгарагшад һара бүри мүнгэн шангаар урмашуулагдажа байдаг.

Консервнэ заводой коллектив һара бүри даабаряа үлүүлэн дүүргэжэ, социалис мүрысөөндэ эрхимлэнэ. Эдэнэр комбинадай дамжуулгын Улаан туг алдангүй абажа ябана. Энэ түрүү коллектив байгша оной арба һарын даабариһаа гадуур 15 вагондо ашаалхаар продукци гаргаа. Үхэр мал үүсэлдэг цехэй коллектив үндэр бүтээсэ түйланһ.

Улаан-Үдын мяха-консервын комбинадай хүдэлмэришэд жэлэй дүүрэтэр мяханай зүйлөөр үшөө ехэ продукци хэжэ, СССР-эй 50 жэлэй ойе баяр баясхалантайгаар угтахаар зоригжонхой.

Г. ХАРЧЕНКО.

УЯЛГАЯА ШЭНЭЛНЭ

Арадай ажахыда шухала хэрэгтэй ашаа саг болзор соонь хүргэхэ гэжэ Буряадай автотранспортна управлениин жолоошод яһала оролдодог. Жолоошон бүхэн машинаяа бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглаха гэжэ эрмэлзэнэ. Олохон жолоошоднай ашаа шэрэхэ даабаряа үлүүлэн дүүргэдэг юм. Түрүү жолоошод И. М. Юрченко, И. Н. Угрюмов, П. Ф. Истомин гэгшэд 1973 оной түсэбөөр ашаа шэрэжэ байнхай. Эдэнэй дүрэ зурагууд манай автотранспортна управлениин Хүндэлэлэй самбарта гаргагданхай. Ажалай түрүүшүүлһээ жэшээ абаһан бэшэшье жолоошод ехэ ашаа шэрэхын тула оролдолго шадабаряа гарган, эдэбхи үүсхэлтэйгээр хүдэлнэ.

Манай управлениин жолоошод байгша оной арба һарын даабариһаа гадуур 97 мянган тонно ашаа шэрэжэ, яһала һайн үрэ дүн түйлаба. Ашаа шэрэдэг автотранспортна гурбадахи предприятиин жолоошод байгша он соо хэзээ хэзээнэйхиһээ эдэбхитэйгээр хүдэлжэ байна. Энэ ажахын жолоошод арба һарынгаа даабариһаа гадуур 10 мянган тонно ашаа шэрээ.

Юһэдэхи табан жэлэйнгээ хоёрдохи жэлэй даабари байгша оной декабриин 28-да дүүргэхээр уялга абаһан байгаа. Эдэнэр декабриин 26-да ашаа шэрэхэ жэлэйнгээ даабари дүүргэхэ гэбэ.

— Манай жолоошод үгэдөө хүрэхэл байха даа,—гэжэ гурбадахи автотранспортна предприятиин директор Семен Степанович Воличев хөөрэнэ. Жолоошодойнгоо үгэдэ найдаһан хадаал тиигэжэ хэлэнэ бшуу. Ашаа шэрэдэг автотранспортна нэгэдэхи, 1268-дахи предприятинуудай жолоошод ашаа шэрэхэ даабаряа үлүүлэн дүүргэжэ шатана.

Г. НИКОЛАЕВ,
Буряадай автотранспортна управлениин үйлэдбэриин таһагые даагша.

...Л. И. БРЕЖНЕВ ...ДАР ХОЁР ХАНИ ...Р ХӨӨРЭЛДЭБЭД

... ЦК-гай Гене...секретарь нүхэр ...ежнев, ВСРП-гэй ...гэдэхи секретарь ... Кадар ноябриин ... үдэрнүүдтэ Буда...ээ уулзаа.

...ескэ, экономиче...суртал бодолой асуудалнуудаар совет-венгер харилсаа холбооe бүхы талаарнь хүгжөөхэ тухай хөөрэлдэбэ. КПСС ВСРП хоёрой хоорондын нягта хани холбооe хүгжөөлгын асуудалда онсо анхарал хандуулагдаба

Нүхэд Л. И. Брежнев, Я. Кадар аха дүү социалис гүрэнүүдэйнгээ харилсаа холбооe саашаданъ гүнзэгырүүлэн хүгжөөлгын, социалис оронуудай хамтын эмхинүүдтэ СССР ВНР хоёрой эдэбхитэйгээр хабаадалгын, Европодо, бүхы дэлхэй дээрэ, эб найрамдал бэхижүүлхын, уласхоорондын шахардуу байдал һуларуулхын түлөө социалис хани нэгэдэлтэ оронуудай тэмсэлэй асуудалнуудаар һанал бодолоо зүбшэлбэ.

(ТАСС).

НҮХЭД Л. И. БРЕЖНЕВ, Я. КАДАР ГОРОДОЙ ШЭНЭ БАРИЛГАНУУДТА ОШОЖО ХАРАБА

БУДАПЕШТ. (ТАСС-ай корр.). СССР-эй партийно-правительственна делегациин толгойлогшо КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев, ВСРП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь нүхэр Я. Кадар Будапешт соогуур ябажа, Венгриин ниислэлэй шэнэ барилгануудтай танилсаба.

Эдээнтэй хамта Совет делегациин гэшүүд—КПСС-эй ЦК-гай секретарь К. Ф. Катушев, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко, тэрэшэлэн партиин Будапештын горкомой ба городой Соведэй хүтэлбэрилэгшэд ябалсаа.

Нүхэд Л. И. Брежнев, Я. Кадар, Совет делегациин гэшүүд Будапештын шэнэ метрополитендэ ошожо, «Кошутын талмай» гэжэ станциие хараба. Метрогой тоннель эндэһээ «Москвагай талмай» гэжэ станци тээшэ Дунай мүрэнэй сёороор гарадаг юм.

ДЬЕР ХОТОДО АЙЛШАЛБА

БУДАПЕШТ. (ТАСС-ай тусхай корр.). КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, Украинын КП-гэй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь В. В. Щербицкий, КПСС-эй ЦК-гай секретарь К. Ф. Катушев, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо Н. А. Тихонов, Эстониин КП-гэй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь И. Г. Кэбин, СССР-һээ ВНР-тэ байдаг элшэн сайд В. Я. Павлов гэгшэд Венгриин промышленна ба соёлой шухала туб — Дьер хотодо айлшалба.

Энэ хотын хүн зон СССР-эй партийно-правительственна делегациин гэшүүдые эгээн хүндэтэ айлшадай ёһоор угтаа.

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМДЭ

СССР-эй Верховно Соведэй Президиум Ленинскэ комсомолой нэрэмжэтэ Саратовска гидроэлектростанциие барилсаһан эгээн эрхим хүнүүдые ехэ амжалта түйлаһанайнь түлөө 1972 оной ноябриин 29-нэйнгөө Указаар СССР-эй орденууд болон медальнуудаар шагнаа.

Ленинэй орденоор — гурбан хүн, Октябриин Революциин орденоор—4, Ажалай Улаан Тугай орденоор—40, «Хүндэлэлэй тэмдэг» орденоор—51, «Шэн габьяата ажалай түлөө» медаляар—21, «Ажалдаа шалгарһанай түлөө» медаляар—28 хүн шагнагдаба.

Партийна ажабайдал

ЭДЭБХИТЭЙГЭЭР ОРОЛСОНО

Партийно-эмхидхэлэй, политическэ хүдэлмэриин һайнаар табигдаһан коллективтэ ажалай һайн амжалта туйлагдадаг гэжэ мэдээжэ. Тиимэшье байха зэргэтэй. Үйлэдбэриин шухала участогуудаар коммунистнуудаа зүбөөр хубаарилжа табиһан, үйлэдбэри дээрэ ба ниитын ажабайдалда тэдэнэй түрүү үүргые бэелүүлжэ шадаһан партийна организацинуудай дайшалхы шадабаринь, үйлэдбэридэ үзүүлдэг нүлөөнь ехэ байдаг шуу.

Энээниие Түнхэнэй аймагай «Восточные Саяны» колхозой Галбайн отделениин ажал хэрэг дээрэ элитээр харуулжа болоно.

Отделениин партийна эхин организациин бүридхэлдэ 39 коммунист бии юм. Тэдэнэй зургааниинь механизаторнуудаар, мал ажал дээрэ 11, тариан ажалда 9 коммунистнууд ажаллана. Үйлэдбэриин бэрхэ эмхидхэгшэд, ажал дээрээ эрхим жэшээ харуулагшад байһые тэдэнэй олонхиин бодото хүдэлмэри гэршэлнэ.

КПСС-эй гэшүүн Г. С. Шараев эндэхи һү һаалиин фермые хүтэлбэрилдэг юм. СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойн баярай жэлэй эхилһэнһээ хойшо үнгэрһэн 9 һарын туршада тус фермын коллектив һү һаалга, гүрэндэ худалдалтаар табан жэлэй хоёрдохи жэлэй түсэб сүм дүүргээд, мүнөө даабаряа үлүүлээд байнхай. Энэ фермэ дээрэ «Ажалай алдарай туг» үргэгдэжэ, фермые даагша РСФСР-эй 10 хото, городуудаар аяншалха путевкоор шагнагдаа.

— Холын бэлшээридэ гараһан малшаднайшье һайн амжалта туйлана,—гэжэ отделениин партийна эхин организациин секретарь В. С. Цыбиков хөөрэнэ.— Коммунист Г. А. Истариков даажа абаһан бүлэг эбэртэ малнуудайнгаа толгой бүриин шэгнүүрые сүүдхэдэө 952 граммаар нэмээһэн байха юм. Тиихэдэ партиин гэшүүн Д-Н. Обоев колхоз соогоо эгээн түрүүлэн адуу абажа, холын бэлшээридэ гараад, тэдэнээ һайнаар таргалуулжа, нэгэшье гарзагүйгөөр бусаажа асараа.

Отделениин партийна организаци, тэрэнэй бюро шэнэ табан жэлэй хоёрдохи жэлдэ абаһан социалис уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэхын, СССР Союзай байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө тэмсэлдэ эндэхи бүхы колхозниуудые элсүүлхын тулада ехэхэн оролдолго гаргана. Фермэ, бригада, бүхэндэ үйлэдбэриин зүблөөн үнгэргэгдэжэ, ажалай ба социалис мүрысөөнэй дүнгүүд зүбшэн хэлсэгдэнэ, малай ашаг шэмэ, илангаяа һү һаали, мяха абалгые дээшэлүүлхэ талаар бодото хэмжээнүүд бэелүүлэгдэнэ.

1972—1973 онуудай үбэлэй үедэ малай ашаг шэмэ бүри ехээр абадаг болохын түлөө мал ажалай хүдэлмэрилэгшэдэй бүхэсоюзна социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ тухай КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй болон ВЦСПС-эй тогтоолтой эндэхи малшад танилсаха зуураа, фермэдээ байһан арга боломжонуудые элирүүлжэ, малай ашаг шэмые дээшэлүүлхэ тушаа бодомжолжо байна. Тиигэжэ эндэхи 22 һаалишадай үшөө долоониинь жэлэй дүүрэтэр хоёр мянганай дабаа гаталхаар хараална. Тэдэнэй тоодо Галбайн фермын һаалишад С-А. Ангаскиева, Е. Попова, С. Сымбелов, Т. Улокшонова, Табалангуутын фермын һаалишад Х. Ангархаева, Т. Багатуев, С. Шангинова оролсоно.

Тиихэдэ һаалишан Д. Д. Плашкинова үнеэн бүриһөө 2658 килограмм һү һаанхай, һаалишад С-А. Хаймуева, Ж. Бурлова, С-Д. Жамбалова гэгшэд хоёр мянганай дабаан дээрэ үни гаранхай.

Гадна тус отделениин коллективэй. нэн түрүүндэ коммунистнуудай габьяань юуб гэбэл, тэдэнэр жэл бүридэ хабарай тарилга, ургаса хураалгые эмхи гүримтэйгээр үнгэргэжэ, үндэр баян ургаса абадаг байна. Энэ үнгэрһэн хабарай тарилгын дүнгөөр нүхэр М. П. Леонтьевой хүтэлбэрилдэг тракторна бригадынхид аймаг соогоо дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ илажа, КПСС-эй райкомой, аймсоведэй гүйсэдкомой шиидхэбэреэр, «Алтан анзаһан» гэһэн шанда хүртөө бэлэй.

Хабарай тарилга, тарилгын хойноһоо харууһа саг болзортонь, һайн шанартайгаар үнгэргэжэ, энэ жэлэй эрхэ байдалда баян ургаса хураажа шадаа. Жэшээлхэдэ, бүхы 580 га тарилгын талмайһаа гектар бүриин дунда зэргээр 17,7 центнер орооһо суглуулаа. Харин зарим участогуудһаа бүришье ехые, 20—23 центнерые хураһан байха юм. «Хуса» гэжэ нютагай 20 гектар тарялангһаа га бүриин 35,5 центнер орооһо тариан хурагдаа бшуу. Энэмнай ганса колхоздоо бэшэ, бүхы район соогоо эгээн ехэнь болоно.

Эдэ жэшээ, баримтанууд юун тухай хэлэнэб гэбэл, газар таряалангаа һайнаар элдүүрилээд, агротехникын захяа заабари хүсэд дүүргээд байбал, сагай уларилай ямаршье бэрхэшээлтэй эрхэ байдалда колхоз, совхоз бүхэн бүхы таряалангһаа үндэр баян ургаса хураажа абаха аргатай байна бшуу.

Ерэхэ жэлэй тарилгадашье тус отделениинхид муу бэшээр бэлдэнхэй. Отделениие эрхилэгшэ Д. С. Будаевай хэлэһэнэй ёһоор, намарай паар хахалха түсэб 850 гектар байбал, 1070 гектарта хүргэгдэнхэй, хэрэгтэй үрэһэ хүрэнгэшье бии. мүнөө тарилгын шанарта хүргэгдэжэ байна.

СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойдо бэлэдхэлэй эгээл хүсэндөө ороод байһан үедэ КПСС-эй ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй Совет, ВЦСПС «1972—1973 онуудай үбэлэй үедэ малай ашаг шэмэ бүри ехээр абадаг, бэлэдхэдэг болохын түлөө мал ажалай хүдэлмэрилэгшэдэй бүхэсоюзна социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ тухай» тогтоол абаба.

Энэ тогтоолые Галбайн отделениин бүхы малшад үнэн зүрхэнһөөн һайшаана, тэдэнэр бултадаа бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсохо юм.

А. БАЙМИНОВ.

УЛААН ТУГААР ШАГНАГДААБДИ

Оронойнмай барилгашад түмэр-бетон хэрэгсэлнүүдые, шэл, алюмини гэхэ мэтын материал хэрэглэһэнэй ашаар завод, фабрикануудай, соёл гэгээрэлэй байшангуудые түргэнөөр, һайн шанартайгаар баридаг болоо. Һүүлэй үедэ манай Буряадай республикын барилгашад энэ материал үргэнөөр хэрэглэнэ. Прибор бүтээлгын, хүүргэнүүдэй түмэр хэрэгсэлнүүдые хэхэ заводуудай, нооһо сэбэрлэхэ фабрикын, «Прогресс» кинотеатрай, Зүүн-Сибиирин соёл гэгээрэлэй, технологическа институдуудай барилгануудта түмэр-бетон хэрэгсэлнүүд, шэл, алюмини ехээр хэрэглэгдэһэн байна.

Жэлһээ жэл бүри манай республика дотор бүри ехэ барилга хэгдэнэ. Түмэр-бетон хэрэгсэлнүүд улам ехээр хэрэглэгдэнэ. Манай «Буржелезобетон» нэгэдэлэй хүдэлмэришэд, барилгашадай эрилтые хүсэд хангахын тула һайн шанартай продукци үшөө ехээр гаргадаг болохые оролдоно. Түмэр хэрэгсэлнүүдые хэдэг заводуудай цехүүд соо хүсэ ехэтэй шэнэ түхеэрэлгэнүүд тодхогдоно. Хүдэлмэришэднай социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлэн, эдэбхи үүсхэлтэйгээр ажаллана.

Манай нэгэдэлэй хүдэлмэришэд байгша оной арба һара соо үнгэрһэн жэлэй энэ үеынхиһөө 7,5 процентээр ехэ продукци бүтээһэн байна. Энэ жэлэй арбан һарын даабариһаа гадуур 234 мянган түхэригэй продукци гаргаа.

«Буржелезобетон» нэгэдэлэй нэгэдэхи филиалай хүдэлмэришэд даабаряа ходо үлүүлэн дүүргэһэн лэ байдаг. Эдэнэр байгша оной арба һарын даабариһаа гадуур 375 кибометр түмэр-бетон хэрэгсэлнүүдые бүтээжэ, үйлэдбэридөө 45 мянган түхэригэй олзо оруулһан юм. Ажал хэрэгээ һайн мэ[...] дэдэг, ажалша бэрхэ хүдэл[...] мэришэд эндэ олон юм. Жэ[...] шээлхэдэ, Василий Георгие[...] вич Колесниковэй [...] бригадын бетонщигууд [...] лаанайнгаа даабари 48—50 процентээр үлүүлэн дүүр[...] гэнэ. Евгений Ермолае[...] Трифоновэй бригадын бетон[...] щигууд баһал бэрхэнүүд.

Түмэр-бетон хэрэгсэлнүү[...] дые хэдэг хоёрдохи филиа[...] лай хүдэлмэришэд муу бэ[...] шээр хүдэлнэ. «Буржелезо[...] бетон» нэгэдэлэй хүдэлмэри[...] шэд социалис мүрысөө[...] эрхимлэхын тула ехэхэн[...] оролдолго үүсхэл гарга[...] эршэмтэй шангаар хүдэлж[...] байна. Хүдэлмэришэднай һа[...] ра бүриингөө даабари дүүр[...] гэжэ шадана.

Манай нэгэдэлэй хүдэлмэ[...] ришэд байгша оной түрүүшэ[...] хи квартал соо үндэр бүтээ[...] сэ туйлаһан юм. СССР[...] Барилгын материалнуу[...] промышленностиин министер[...] ство, профсоюзай ЦК эн[...] амжалтыемнай үндэрөөр [...] нэжэ, дамжуулгын Улаан[...] туг нэгэдэхи мүнгэн шан[...] гаар барюулаа бэлэй. Мүн[...] хүдэлмэришэднай улам эд[...] хитэйгээр ажаллана.

Бидэнэр байгша оной да[...] бариһаа гадуур 191 мянга[...] түхэригэй продукци бүт[...] хэ. урлан нарижуулгы[...] ухаалан зохёолгын 71 дура[...] хал үйлэдбэридэ нэбтэрүү[...] жэ, 120 мянган түхэригэй ар[...] балха гэһэн уялга абаһ[...] байгаабди. Энэ зорилгоё[...] даа бодото дээрэнь бэел[...] лэнхэйбди. Жэлэй дүүрэ[...] үшөө ехэ хэмжээнэй проду[...] ци гаргажа, СССР-эй 50 жэ[...] лэй ойе ажалай шэнэ ам[...] жалтаар угтахамнай.

Ю. ФРОЛОВ,
«Буржелезобетон» нэгэдэлэй главна экономист.

ХОДОДОО ПАРТИТАЯА, ХОДОДОО АРАД ЗОНТОЁО

СССР-эй уран мэргэжэлтэдэй холбоонуудай правленинүүдэй нэгэдэмэл пленум

«Совет Социалис Республикануудай Союзай 50 жэлэй ой, совет олон үндэһэ яһатанай соёлой хүгжэлтэ» гэһэн асуудалтай, СССР-эй уран мэргэжэлтэдэй холбоонуудай ба эмхинүүдэй правленинүүдэй нэгэдэмэл пленум ноябриин 29-дэ Москва хотодо нээгдээ. Кремлиин Ехэ ордон соо мэдээжэ уран зохёолшод, кинематографистнууд, композиторнууд, уран зураашад, театрнуудай ажал ябуулагшад, архитекторнууд, журналистнууд суглараба. Союзна республикануудай компартинуудай ЦК-нуудай, партиин хэдэ хэдэн крайкомуудай ба обкомуудай секретарьнар, түбэй ба нютагуудай суртал бодолой эмхинүүдэй, албан зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд, түбэй газетэнүүд болон журналнуудай редакторнууд хабаадана.

Нүхэд А. П. Кириленкые, Ф. Д. Кулаковые, А. Я. Пельшиие, М. А. Сусловые, П. Н. Демичевые, Б. Н. Пономаревые сугларагшад халуунаар угтаба.

Пленумдэ хабаадагшад хүндэтэ президиумдээ КПСС-эй ЦК-гай Политбюрое ехэ баяртай һунгаа.

СССР-эй Уран зохёолшодой холбооной правлениин нэгэдэхи секретарь Г. М. Марков, СССР-эй Кинематографистнуудай холбооной правлениин нэгэдэхи секретарь Л. А. Кулиджанов, СССР-эй Композиторнуудай холбооной правлениин нэгэдэхи секретарь Т. Н. Хренников, СССР-эй Уран зураашадай холбооной правлениин нэгэдэхи секретарь Н. А. Пономарев, СССР-эй Журналистнуудай холбооной правлениин түрүүлэгшын орлогшо И. И. Удальцов, СССР-эй Архитекторнуудэй холбооной правлениин нэгэдэхи секретарь Г. М. Орлов пленум дээрэ элидхэлнүүдые хэбэ.

Совет обществын агуу ехэ туйлалта — олон үндэһэ яһатанай социалис соёлой хүгжэлтэ тухайда уран мэргэжэлтэдэй холбоонуудай хүтэлбэрилэгшэд тэмдэглээ. Коммунис суртал бодол, партийна ба арадай шэнжэ шанар гээшэ манай ороной литературын ба искусствын ажал ябуулагшадай зохёол бүтээлнүүдтэ хүтэлбэри болгодог дээдэ зэргын хэм жэшээ болоно. Эдэнэр партитаяа хамта, арад зонтоёо хамта ябажа, ажал ябуулгадаа амжалтануудые туйлан, СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойе — бата нэгэдэлэй, хани холбооной агуу ехэ һайндэрые угтахаар бэлдэнэ, — гэжэ элидхэлшэд тусхайлан тэмдэглэбэ.

Удаа тээнь Социалис Ажалай Герой, СССР-эй арадай артист, композитор Д. Д. Шостакович үгэ хэлэбэ. Бүхы совет уран зураашад өөрынгөө үе сагта хамаатай, бултадаа тэрээнтэй тон нягта холбоотой байдаг гэхэдэнь, зал соо һуугшад тон халуунаар угтаа. Совет гүрэнэй хуби заяан, арад зоной хуби заяан хэзээ бүхэндэ бидэнэй тус бүриин хуби заяан болодог байгаа, болохошье байха гэжэ мэдүүлбэ. Ерээдүйн совет хүгжэм тухай сэдьхэлээ доһолонгёор хэлээд, «Литературно-уран зохёол бүтээлэй шэнжэлэл тухай» КПСС-эй ЦК-тай тогтоол уран мэргэжэлтэ интеллигенцидэ онсо шухала удха шанартай гэжэ тэмдэглээ.

Уран зохёолшо, Ленинскэ шангай лауреат С. В. Михалков, уран зохёолшод В. П. Козаченко, С. С. Наровчатов кинорежиссёр С. М. Ростоцкий, поэт Мисим Танк, уран зурааша Таир Салахов, уран зохёолшо, Ленинскэ шангай лауреат Чингиз Айтматов, СССР-эй арадай артистка Б. А. Руденко, драматург А. П. Штейн, кинодраматург А. У. Ашимов, СССР-арадай артист К. Ю. Лавров, уран зохёолшо, Ленинскэ шангай лауреат Ю. Б. Бондарев, уран зохёолшо В. Э. Бээкман гэгшэд үгэ хэлээ. Поэт С. П. Щипачев «Үндэр огторгой» гэһэн поэмэһээ нэгэ хэһэгые уншаба.

Пленумдэ хабаадагшад Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитедтэ эльгээгдэхэ амаршалгын бэшэгые ехэ баяртайгаар баталан абаа.

СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойдо зорюулагдаһан, СССР-эй уран мэргэжэлтэдэй холбоонуудай нэгэдэмэл пленум хүдэлмэреэ дүүргэбэ.

(ТАСС).

БОЛЗОРҺОО УРИД

Россин Федерациин промышленностиин хүдэлмэрилэгшэд СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойе нэрэтэй солотойгоор угтахын түлөө мүрысэн, промышленна продукци худалдалгын, шухала зүйлэй эдлэл хэрэгсэлнүүдэй олонхиие үйлэдбэрилгын талаар арба нэгэ һарынгаа түсэбые ноябриин 28-да дүүргээ.

(ТАСС).

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

НҮХЭР С. В. ШОСТАКОВИЧЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Түрэһөөр 70 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, шэнжэлхы ухаанай багшын ажал олон жэлдэ эрхилһэнэйнь, республикын һургуулинуудта, вузууд болон эрдэмэй эмхи зургаануудта кадрнуудые бэлдэхэ хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадаһанайнь түлөө Эрхүүгэй гүрэнэй А. А. Ждановай нэрэмжэтэ университедэй бүгэдэ ниитын түүхын кафедрые даагша, түүхын эрдэмэй доктор, профессор нүхэр Шостакович Сергей Владимировичые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь В. ДУБРОВСКИЙ.

Улаан-Үдэ хото.
Соведүүдэй Байшан.
1972 оной ноябриин 29.

ХЕЛЬСИНКИДЭХИ ОЛОН ТАЛЫН ХАБААДАЛГАТАЙ ЗҮБШЭЛЭЛГЭ

ХЕЛЬСИНКИ. (ТАСС). Аюулгүй байдалай, харилсаа холбооной асуудалнуудаар ниитэевропын зүблөө зарлалгын бэлэдхэл хэхэ олон талын суглаанда хабаадажа байгаа оронуудай түлөөлэгшэдэй үгэ хэлэлгээр — ниитэевропын зүблөөндэ бэлдэхэ гол асуудалнуудаар һанал бодолоо найруулалгаар эхилээ.

СССР-һээ Финляндида байдаг элшэн сайд В. Ф. Мальцев түрүүлэн үгэ хэлэбэ. Тиихэдээ ниитэевропын зүблөө зарлаха газар ба саг тухай, зүблөөндэ хэнэй хабаадаха тухай, тэрэнэй зүблэхэ зүйл ба хүдэлмэриин гурим тухай совет талын һанамжануудые найруулаа.

Ниитэевропын зүблөөе Финляндиин ниислэл — Хельсинки хотодо 1973 оной июниин һүүл багта зарлаха дуралхал совет тала оруулба. Тус зүблөөндэ Европын бүхы гүрэнүүд. Холбоото Штадууд ба Канада хабаадаха зэргэтэй, — гэжэ В. Ф. Мальцев хэлэбэ.

Ниитэевропын зүблөөнэй зүбшэлхэ зүйлнүүд тушаа хэлэбэл, Европодохи аюулгүй байдал тухай. Европын гүрэнүүдэй хоорондын харилсаанай гол ёһонууд тухай, эндэхи гүрэнүүдэй хоорондын экономическа, худалдаа наймаанай, научна техническэ ба соёлой холбоон, тэрэ тоодо оршон тойронхи байгаалиие хамгаалгын асуудалаар харилсаа холбоо бэелүүлхэ тухай, Европодохи аюулгүй байдалай, харилсаа холбооной асуудалнуудаар тусхай орган эмхидхэхэ тухай асуудалнуудые тэндэ зүбшэн хэлсэбэл һайн байгаа гээд совет тала тоолоно.

Тэрээнһээ гадна, энэ үдэрэй заседани дээрэ ФРГ-гэй, Франциин, Полышын, Люксембургын, Нидерландын түлөөлэгшэд үгэ хэлээ. Эдэнэр ниитэевропын зүблөө зарлаха гол асуудалнуудаар һанамжануудаа мүн лэ элирхэйлбэ.

ГДР-эй Национальна фронтын Национальна Соведэй суглаан

БЕРЛИН (ТАСС). ГДР-эй Национальна фронтын Национальна Соведэй үргэн заседани ноябриин 29-дэ Дрезден хотодо нээгдээд, Национальна фронтын районно комитедүүдэй түлөөлэгшэд хабаадана. СЕПГ-гэй VIII съездһээ хойшо хэгдэһэн хүдэлмэриин дүн эндэ гаргагдаха, хүгжэлтэтэ социалис общество ГДР-тэ байгуулгын үедэ Национальна фронтын бэелүүлхэ ойрын зорилго хараалагдаа.

УЛАСХООРОНДЫН НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИ

БЕРЛИН. (ТАСС). «Хүгжэлтэтэ социалис общество доторхи уран зурагай искусствын байдал ба саашанхи арга боломжонууд» гэһэн асуудалтай уласхоорондын научна конференци эндэ болоно байна. Энэ хуралдаанда хабаадажа байгаа совет делегаци мэдээжэ кинорежиссернуудһаа — С. Герасимов, А. Митт, балетмейстер О. Лепешинская болон СССР-эй соёлой бусад ажал ябуулагшадһаа бүридэнхэй.

ҺУРАЛСАЛ ЭХИЛБЭ

Партиин обкомой дэргэдэ республикын хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдэй теоретическэ семинар хүдэлдэг. КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдэй үндэһөөр марксистско-ленинскэ теориин, партиин политикын шухала асуудалнууд гэһэн тематикаар энэ семинар хүдэлхэ байна.

Ноябриин 25-да энэ семинарай мүнөө жэлэй түрүүшын хэшээл болобо. Научно-техническэ революци, тэрэнэй экономическа, социальна асуудалнууд гэһэн темээр Москвагай гүрэнэй университедэй профессор, техническэ эрдэмэй доктор А. Ф. Зотов лекци уншаа. Хүтэлбэрилгын албанай социально-психологическа асуудалнууд гэһэн темээр педагогикын эрдэмэй кандидат В. П. Битуев (багшанарай институт) удаадахи лекци уншаһан байна.

Энэ семинарай хэшээл һарадаа нэгэ удаа болодог байха.

Манай корр.

КОММУНИСТ ХОНИШОНОЙДО

РЕПОРТАЖ

БАГА БАЛШАР наһандаа наадаһан, сүг һураһан нүхэрни һамга абахам, түрэдэмнай ерээгүй һаашни, гомдохоб гэжэ захяа эльгээхэдэнь, яахашье аргагүй болоһон студент би деканһаа арай шамай гэжэ табилга абаад, Хэжэнгэ нютагай Бургаастайда автобусһоо буубаб. Наран баруун тээ ябашанхай, оройхон болошоһон байба.

Нүхэрэйдөө ерэхэдэмни, түрэ найршье түлэг дундаа, һэгтэхэ зон һогтоһон, ябаха хүн ябантаһан байба.

Эгээл түрүүн намайе харажархиһан Гысыкбал Гынденов урдаһаам гаража ерээд, залуушуулай һууһан столдо түргэхэн һуулгаха зуураа:

— Оройтожо ерэһэн хүн ямар зэмэтэй бэлэй? Үшөө удхаяа түрүүн хэлэг, — гэжэ хоротойхоноор хэлээд абаба.

Урда тээнь Гысыкбалые хаа яа харадагшье һаа, ехэ дүтэ танихагүй байһандаа абяагүйхэн һуужа үгэбэб. Тэндэ хүхижэ байһан хүнүүдэй нэгэниинь үндэгэд гээд:

— Гысыкбалнай «шойроёо» хаяжа эхилбэ гү? Хэлэмнай баһашье хурса даа. Тэрээндээл адляар ажал хэдэг ха гү? — гэжэ наярба.

— Хүнһөө дутаагүй хүм,— гэжэ Гысыкбалынь һөөргэдэбэ.

Тэрэ үдэшэ үнэхөөрөөшье Гысыкбал бидэ хоёр хоорондоо «шойро» хаялсаа һэмди. Буряад арадайнгаа аман зохёол, үльгэр, онтохо, оньһон үгэ, республикынгаа зохёолшодой номуудые тэрэнэй тон һайнаар, сээжээр шахуу мэдэдэг байһандань гайхаа бэлэйб.

Гэбэшье Гысыкбал мүнөө хонишон. Хэжэнгын аймагай «50 лет Октября» совхоздо ажаллана. Нуур гэжэ газарта тэрэнэй отара оршоно.

...Дардам харгыда ороод, машинамнай зуралзана. Хэжэнгын ворота гэлсүүлһэн үүдэнэй амые урудан, сагаан жабар тооһо татана.

— Одоошье үбэл айлшамнай өөрөө буубаха юм, — гэжэ урдам һууһан Ананда Батуевич Раднаев аалихан дуугарна.

Партиин райкомой секретарь А. Б. Раднаев өөрөө эндэ түрэһэн, эндэ хүн болоһон. Тиимэһээ газар уһаяа, хүн зоноо яһала һайн мэдэхэ ха юм.

— Мүнөө ошоходоо харахат даа. Гысыкбал Гынденовнай нилээдхэн бэрхэ хүн. Эхэнь Балма Гымпилова гэгшэ үнинэй коммунист, хониндо наһаараа ябаһан юм.

Үдхэн бэшэхэн тужа ой һэтэлэн гараад, Нуур гэжэ газарта одоошье хүрэжэ ерэбэбди.

Үглөөгүүр эртэшэг һааб даа. Гынденовтэнэй хонид үбһэ эдижэ байба. Гысыкбалай нүхэр Рыгзема Намсараевна гэрээ сагаадажа сүлөөгүй.

— Хүдөөгэй зон городойхиһоо дутахаяа болёо бэшэ аалди? Хирэ хирэ болоод лэ гэрээ сагаадагшаб, — гэжэ Рыгзема гүбэрнэ

Гысыкбал Гымпилович хүхюутэйгээр бидэн тээшэ харана:

— Бишни юрэдөөл «Буряад үнэн» газетэһээ һаладаггүй хүн гээшэб. Дулаанай сагта хониёо адуулжа ябахадаа, эхинһээнь эхилээд һүүлшын мүрнэйнгөө хүртэр дуубынь уншадаг хүм. Республикын түрүү хонишодой дүй дуршал тухай яһала һайнаар мэдэдэг даа, — гэжэ Нуурай отарын хонишон хөөрэнэ.

Гысыкбал Гынденов — коммунист. Зургаадахи жэлээ хонини харууһална. Жэл бүхэндэ амжалтатай ябана. Үнгэрэгшэ жэлдэ 100 эхэ хонин бүриһөө 94 хурьга абажа, бүрин бүтээнөөр хүхэ ногоон дэвэ табяа һэн. Харин 1972 ондо 100 эхэ хонин бүриһөө 94 хурьга абаа.

— Юрэдөө зуун эхэ хонин бүриһөө зуун хурьга абаха гэжэ оролдожол ябанабди. Зорилгоёо хүрөөгүй байнаб, — гэжэ Гысыкбал Гымпилович энеэбэ-энеэбэ гэнэ. Үгэдэнь этигэмээр.

Энэ отарын хонишод өөһэдынгөө хүсөөр үбһэ сабшажа һурилөө. Зелёнко, һолоомо хорёо соогоо оруулаанхай.

...Нуур дээгүүр сагаан жабар хульбэрнэ. Тойроод байһан ой модон сэн-бүн болошонхой, үльгэр, онтохон соохидол мүнгэн хашарһаар ялалзана хэбэртэй.

Гысыкбал Гынденов хонидоо адуулхаяа гараба. «Огонёк» журналай һүүлшын номер хармаандаа хэнхэй. Гысыкбал Гымпилович ном, газетэ, журнал ехэ уншадаг юм. Мүнөө жэлдэ таби гаран түхэригэй газетэ, журнал захинхай.

Тэрэнэй нүхэр Рыгзема Рампилова—Хэжэнгын аймагай ажалшадай депутад[...] Соведэй депутат. Хонишо[...] лохоһоо урид трактор[...] хүдэлһэн.

...Коммунистын хүт[...] рилдэг отарынхид үбэл[...] һайнаар угтажа байна. [...] хорёонь һайнаар түхеэр[...] хэй. Мүнөө жэлдэ эдэнэ[...] хони түрүүлхэнь.

Иигээд лэ удангүй [...] отарада түрүүшын хурь[...] шэнгэхэн маараан дуул[...]

Г. ДАШАБЫЛ[...]

Хэжэнгэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: хони[...] Г. Гынденов Р. Рамп[...] хоёр.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВ[...]

НҮҮРҺЭШЭДЭЙ ЕХЭ АМЖАЛТА

Кумертал хото шадархи «Башкируголь» комбинадай эгээл томо уурхайн горнягууд жэл соо 8 миллион тонно шахуу шулуу нүүрһэ малтан абана. Эндэһээ абтаһан шулуу нүүрһэнэй ехэнхи хубинь Казахай, Киргизэй ССР-нуудта, Татарай, Мариин, Чувашай, Мордвагай автономито республикануудта, мүн бусад область, хизаарнуудта эльгээгдэжэ байдаг юм. Уурхайн коллектив энэ жэлэйнгээ уялгые 20 мянган тонноор үлүүлэн дүүргэнхэй.

Комбинадай хүдэлмэришэд үйлэдбэриеэ нарижуулан һайжаруулха, шэнэ техникэ хэрэглэхэ талаар ехэ ажал ябуулжа байдаг юм. Һүүлэй жэлнүүдтэ эндэ Ижорско, Донецкэ заводуудта бүтээгдэһэн экскаваторнууд олоор хэрэглэгдэдэг болоо.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ижорско заводто бүтээгдэһэн «ЭКГ-8» түхэлэй экскаватор ашаа ашажа байна.

ТАСС-ай фотохронико.

Совет орон доторнай

ГУРБАН МИЛЛИОН ХҮНДЭ ХҮРЭХЭ ПЛО[...]

ПЕНДЖИКЕНТ. (ТАСС). А. Кучкаровай хүтэлбэрилдэг бригадын ургуулдаг барайгараар хэһэн пловоор гурбан миллион хүнтэй городые хүндэлжэ болохо байна. Тус бригада элдүүрилдэг 84 гектар газарайнгаа га бүриһөө 72 центнер ургаса хураажа абаа. Энэнь Таджикистандахи эгээ ехэ ургаса болоно. Агротехникэ зүбөөр хэрэглэжэ, түрүү дүй дүршэл ажалдаа нэбтэрүүлэн, оролдосотой һайнаар хүдэлһэнэй ашаар иимэ амжалта туйлагдаа.

Кучкаровай бригада хүндэхэн оршон байдалда ажалладаг. Тэрэнэй барайгар ургуулдаг газарынь Туркестанай шэлын ташаланда, Зеравшан мүрэнэй нутаар [...] Тэрэнээ уһалхын ту[...] бригада жэл бүри та[...] тэгшэлдэг юм. Эндэ бүт[...] дэлмэринь 15 трактор[...] гар хураадаг зургаан [...] бии. Энэ жэлдэ бригад[...] хы ургасань машина[...] ряагдаа.

Кучкаровай бригад[...] жэшээ ганса бэшэ юм[...] нинград» колхозой бүх[...] ряашад гектар бүриһөө [...] зэргээр 71 центнер [...] хураһан байна.

Мүнөө жэлдэ Пенджи[...] районой ажахынууд Та[...] стандаа эгээ түрүүлж[...] гар гүрэндэ тушааха [...] уялгаа дүүргэбэ.

АНХАРАГТЫ! УҺАН ДУТАЛДАА!

ХАПИЛОВКА гэжэ нэрэтэй аали намдуу, нойрсоһон шэнги горхохон Москвагай эгээл һүүлшын горхонуудай нэгэн гээшэ ха. Жэл ерэхэ тума энэ горхохон бүри ехээр хатана, шэргэжэ байнхай. Харин хэзээ нэгэтэ энэ горхон суднануудай тамардаг Яузын халима уһатай һалаань байһан. Бүри һаяшагай дүтэ шадарайнь гудамжануудай үхибүүд Хапиловкын сөөрэмэй уһанда умбадаг байһан. Мүнөө энэ сөөрэм үгы, уһаниинь дуталдадаг болошоо ха юм.

Иимэ горхонууд, ехэшье, багашье горхонууд, хүнүүдэй хараһаар байтар шэргэтэрээ хатадаг горхонууд хэдэн мянгаад бии! Нуурнууд, дотоодын далайнууд гүйхэнүүд боложо байна. һүүлэй 20—30 жэлэй хугасаа соо Каспиин далайн талмай 35 мянган дүрбэлжэн километрээр бага болоо. Аральска далай бүришье һаа түргөөр хатажа байнхай. Тэрэнэй 50 миллион кубометр уһан жэл бүри уурал боложо дэгдэдэг.

Техническэ ба коммунально-ажаһуудалай хэрэглэмжэдэ уһан эрид ехээр хэрэглэгдэдэг болобо. Энээнһээ урагша нэгэ тонно пумаажан бүд нэхэхын тулада 100 кубометр уһан хэрэгтэй болодог һэн. Харин мүнөө нэгэ тонно капрон утаһа үйлэдбэрилхын тулада аяар 5600 кубометр уһан гаргашалагдана. СССР-тэ уһалагдадаг газарай талмай гурба дахин үргэдхэгдөө. Энэ хадаа мүн лэ бага бэшэ хэмжээнэй уһантай холбоотой ха юм. һүүлэй гушан жэлэй турша соо СССР-эй тосхон һууринууд ажаһуудалайнгаа хэрэглэмжэдэ хорин таба дахин ехээр уһа хэрэглэдэг болоо.

Демографуудай уридшалан тооложо гаргаһанай ёһоор, 2000 дахи жэлдэ дэлхэйн хүн зон хоёр дахин олон болохо, тиихэдэ хүн бүхэн сүүдхэдээ адагынь 4 кубометр уһа хэрэглэдэг байха.

Үгы, хүн түрэлтэн уһанай дуталдаха сагай богоһо дээрэ тулажа ерээ бэшэ гээшэ гү?

ЭНЭ АСУУДАЛАЙ ШИИДХЭБЭРИ — ГАЗАР ДОРО

Гэхэ зуура, хүл доромнай түйлай ехэ уһанай баялиг хэбтэжэ байдаг. Газар дорохи уһан тухай манай мүнөөдэр мэдэдэг мэдээнүүд, жэшээлхэдэ, һара дээрэхи далайнуудай хэмжээн тухай мэдэдэг мэдээнһээмнай һураггүй бага байха юм. Энэнь гэмшэлтэй.

Тиибэшье тухайламжалгын тоосоон хэгдэһэй, тоонууд нэрлэгдэнхэй. Бүмбэрсэг дэлхэйн дабһагүй бүхы уһанай 97 процентнь газар дорохи уһан болоно. Оройдоол 800 метр хүрэтэр гүнзэгы газар доро 4 миллион кубическа километр иимэ уһан бии. Энэ хадаа бүмбэрсэг дэлхэйн бүхы мүрэнүүдэй 125 жэл соо урадхуулһан уһанай хэмжээнэй тухай байха юм.

Гэбэшье мүнөө хүрэтэр, жэшээлхэдэ, СССР-тэ газар дорохи уһанай оройдоол 7—9 процентнь хэрэглэгдэнэ. Яахадаа иимэ багаб? Бороо саһанай ороһоной ашаар жэл бүри нэмэжэ байдаг газар дорохи тэрэл уһые бүлэжэ абахада болохо гэһэншүү һанамжа һүүлэй үедэ ехээр дэлгэрэнхэй. Бэшэ уһанайнь ойро хүрэжэ болохогүй гэһэншүүгээр хэлсэдэг.

Иимэ һанамжа огто буруу. Газар дорохи уһан—нүүрһэн, руда, нефть, мэтэ, хүн зондо байгаалиин бэлэглэһэн ашагта малтамал мүн. Ухаансараар ашаглаад байбал, энэ уһан гансашье 2000-дахи жэл хүрэтэр бэшэ, мүн 20.000-дахи жэл болотор хүрэхэ юм. Имагтал газар дорохи гол мүрэнүүдэй, нуурнуудай хэмжээень, хэды шэнээн уһа утэхэ шадалтайень, мүн тэрэнэй хаана, хэр доро байһыень тон нарииншаар тодорхойлхо, тэрэшэлэн тэндэһээ ухаансар ёһоор бүлэжэ гаргаха шухала.

ШҮҮБЭРИНЬ — УҺАН

Ехэ гэгшын нэгэ нүхэ үрэмдэжэ болоно. Энэ хүдэлмэри тиимэшье ехэ гаргашатай байхагүй. Зүгөөр үрэмдэһэн энэ нүхэн газар доогуур урдадаг уһанай оройдоол бишыхан хубииень тудажа абаха байха. Хэрбээ олон нүхэнүүдые үрэмдөөд байбал, һураггүй ехэ уһан бүлэгдэн абтаха болоно. Теэд эдэ нүхэнүүдые үрэмдэлгэ жэшээгүй үнэтэй болохо юм. Уһа бүлэн абаха нүхэнүүдые газар дээрэ таарамжатайгаар хубаарилан малтахада, тусхайлбал, хойно хойноһоонь һубарюулаад, түхэреэлүүлээд, дүрбэн тэгшэ үглүү гаргажа байгаад, мүн сеткэ шэнгеэр тааруулан малтахада зүйтэй һайн байдаг. Газар дороһоо ямар аргаар уһа гаргахаяа шэлэхэ, газар дээрэ нүхэнүүдээ зүбөөр хубаарилан малтаха гээшэ нилээд орёо инженерна зорилго болоно. Энэ зорилго бэелүүлхын тула хэдэн зуугаад вариантнуудые хаража үзэхэ хэрэгтэй. Энэ хэрэг урдань инженертэ хүшэ хүрэгдэшэгүй байһан. Мүнөө Москвагай геолого-бэдэрэлгын институтда тусхай методико зохёогдонхой. Тэрэнэй ёһоор, эрдэмтэн хоёр часай турша соо 3000 шахуу вариантнуудые хаража үрдихэ байна. Эндэ БЭСМ-2М гэжэ томо электронно тоололгын машина туһа хүргөө. Тэрэнэй ашаар Мангышлак гэжэ хахад арал дээрэхи Шевченко, мүн Сибириин Тюмень ба Тобольск городуудта зорюулан, газар дорохи уһа бүлэн абаха нүхэнүүдэй малтагдаха эгээл таарамжатай схемэнүүд зохёон табигданхай.

ДУЛААСУУЛГА БА ЭЛШЭ ХҮСЭН

Кавказай Боржомидо халуун уһанай булагууд бии юм. Эндэ үбэлдөөшье хүхэ номин тэнгэри доро бассейн соо уһанда оролтоо болохо.

Газар дорохи халуун уһые геологууд термальна гэжэ нэрлэдэг. Иимэ уһан СССР-тэ гансашье Кавказда бэшэ, мүн Памирта, Карпадта, Камчаткада, Курилай аралнууд дээрэ, Дунда Азида ба Баруун Сибирьтэ дайралдадаг.

Хэрбээ хүн түрэлтэн байгаалиин энэ шухаг үзэгдэлые өөрынгөө аша туһада хэрэглээгүй һаа, бодолгүй ябадал гаргаһан болохо жэшээтэй. Нэн түрүүн шэмэрүүн хүйтэнтэй тэмсэхэ шухала. Теэд гайхалтай, байгаали хадаа олонхи халуун булагуудые дэлхэйн эгээл хойто зүгэй районуудта түбхинүүлһэн байха юм. СССР-тэ шэнжэлэгдэһэн газар дорохи термальна уһан 60-аад гаран городуудай байшангуудые дулаасуулха аргатай. Газар дорохи котельнүүдэй халуун уһан Советскэ Союзай эгээл хүйтэн районуудта — Магаданай областьдо, Хабаровска хизаарта, Камчаткада болон бусад нютагуудта хэрэглэгдэдэг.

Термальна уһанай температура заримдаа 200—300 градуста хүрэдэг. Газар дороһоо гарадаг энэ халуун ууралые электростанцинуудай ууралаар хүдэлдэг турбинануудые хүдэлгэхын тула хэрэглээ һаа, яахаб гэһэн һанамжа абаһаар түрөөдхихэ юм. Электрын иимэ элшэ хүсэнэй үнэ сэн гидроэлектростанцинуудай үйлэдбэрилһэнэйхидэ орходоо нэгэ хахад—хоёр дахин хямда, юрын тепловой электростанцинуудай үйлэдбэрилһэнэйхидэ орходоо 5—9 дахин хямда байна. Совет түрүүшын геотермальна станци 5 мянган киловатт хүсэтэй, мүнөө Камчаткын Паужетскэ халуун булагуудай оршондо элшэ хүсэ үгэжэ байна.

ҮШӨӨ НЭГЭ НӨӨСЭ — ГАЗАР ДОРОХИ МҮЛЬҺЭН

Зүүн-Хойто Сибириин дайда дээрэ мамонтнуудай мяхан бэе мүнөө болотор олдодог. Тэрэ аяар 12.000 шахуу жэлдэ газар доро хэбтээ бшуу.

12 мянган жэл! Иимэ холодильнигай өөрынь—хүйтэн сэбдэг газарай наһаниинь баһал эды шэнээн лэ. Энэ газарай һүбэ нүхэнүүд соо мүльһэтэ дүрбэдэхи үеын эхилхэтэй хамта газар дорохи гол мүрэнүүд ба горхонууд урасхалаа зогсооһон гэхэ. Үргэлжэ сэбдэг газар СССР-эй дайда дээрэ 11 миллион үлүүтэй дүрбэлжэн километр талмай гэхэ гү, али оронойимнай хахадынь шахуу дайда эзэлдэг. Эдэ нютагуудта газар дорохи уһан имагтал бишыхан мүльһэхэнүүд, һудалханууд шэнгеэр бэшэ, мүн үргэлжэ томо мүльһэн шэнгеэр үзэгдэдэг. Энэ томо мүльһэнэй зузааниинь заримдаа хэдэн арбаад метр болодог. Газар дорохи иимэ мүльһэн Түбэй Яхадта, Новосибирскэ аралнууд дээрэ, Яна мүрэнэй адагта ба Сибириин бусад орон нютагуудта олдоо һэн.

Хэршье тиимэ һаань, мүнхэ сэбдэг газартай орон нютагуудта уһаар хангалга гээшэ нилээд гайтай асуудал юм. Мүльһэ хайлуулха, үгышье һаа айхабтар гүнзэгы худагуудые үрэмдэн малтаха ушар гарадаг. Тиигэжэ үрэмдэхэдөө, ходоодоо сэбдэг байдаг газарай доодо талын уһанда хүрэдэг юм. Теэд тэрэ уһаниинь минеральна дабһаар элбэг байдаг, тиимэһээ нуль градусһаа доошоошье температурын байхада хүрэдэггүй. Тэрэ уһыень хэрэглэхын тулада дабһагүй болгохо хэрэгтэй.

Теэдшье техникэ хүгжэнгүй нэгэл газартаа байдаггүй. Үнишьеболонгүй, газар дорохи мүльһые бэлэхэнээр, түргөөр хайлуулха арга олдохо байха. Энээндэ һэжэглэлтэгүй. Тиихэдээл хэдэн метр зузаан газарай саана хүнэй нюдэндэ харагдадаггүй мүльһэн баялиг хадаа уһанай дутаха ябадалтай тэмсэхэ үшөө нэгэ хүсэтэ арга нөөсэ болохо бшуу.

Геннадий РАЗУМОВ,
техникын эрдэмэй кандидат.
(АПН).

ГАЗАР ДОРОХИ УҺАН — ОЙРОО ХҮРТӨӨДҮЙ НӨӨСЭ

1972 оной ноябрь

ҺАРА БҮРИ ГАРАДАГ ХУУДАҺАН

МОСКВА. СССР-эй Госснабай Главна тоололгын түб (ГВЦ). Эндэ электронно техникэ хэрэглэхэдэ элдэб мэдээсэлнүүдые тоололжо гаргаха хүдэлмэри долоон хоногоор түргэдхэгдөө.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: СССР-эй Госснабай ГВЦ соо Оператор Татьяна Константинова ГВЦ-эй «библиотекын» тагуудай дэргэдэ байна.
ТАСС-ай фотохронико.

КИРОВ. Микроорганизмуудай аймагта ородог газарай хүрьһэнэй водоросльнуудые альгологи шэнжэлдэг юм. Олонхи ушарта водоросльнууд—манай туһалагшад гэжэ тодоронхой. Тэдэнэр органическа бодосуудые, азот элбэгжүүлдэг байна.
Кировэй хүдөө ажахын институдай ботаникын кафедра орон дотор газарай хүрьһэнэй водоросльнуудые шэнжэлдэг түб болонхой. Тэндэхи хүдэлмэрилэгшэдые биологиин эрдэмэй доктор, профессор Эмилия Адриановна Штина хүтэлбэрилнэ.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: агрономиин факультедэй студент Владимир Нешич (зүүн гарһаа), ботаникын кафедрын эрдэмтэ Алексей Серафимович Вахрушев гэгшэд байна. ТАСС-ай фотохронико.

[С]АГАЙ УЛАРИЛ ШЭНЖЭЛЭГШЭДЭЙ ТҮБ

[ЗУ]РАГ ДЭЭРЭ: «Ташкент» гэжэ аэрологическа [...]шида техник оператор П. Бурштейн, ахалагша [...]к В. Пылаева гэгшэд радиозонд табижа байна.
ТАСС-ай фотохронико.

[Һ]ОНИРХОЛ-[Т]ОЙ, [Г]АЙХАЛТАЙ

[М]еталлай [о]рондо утаһан

[...]аһаршагүй тон бүхэ ша[...]ан лавсан утаһан — хи[...]ческэ зүйлнүүдые бүтээ[...] Курска комбинадай шэ[...]продукци болоно. Юрын [...]ой зүйл хэдэн арбаад, [...]мдаа хэдэн зуугаад ута[...]уудһаа томогдоһон бай[...] Харин энэ утаһан хадаа [...]миллиметр үргэнтэй сэхэ [...]агдаһан утаһан юм. Энэ [...]һан саарһа гаргадаг, неф[...]миин болон промышлен[...]нин бусад һалбарнуудта[...]тон ехээр хэрэглэгдэдэг. [...] һалбаринуудта элдэб [...]элэй түмэр фильтрнүүд [...]агүй шухала хэрэгтэй [...]даг. Харин энэ утаһан [...]тэ металлнуудай орондо [...]эглэгдэдэг болонхой.
[...]Калининда оршодог син[...]ческэ утаһанай бүхэсо[...]а эрдэм-шэнжэлэлгын [...]итудай эрдэмтэд энэ шэ[...]үйлэдбэри эмхидхэхэдэнь [...]бинадай хүдэлмэрилэг[...]шэ туһаламжа хүргөө

(ТАСС-ай корр.).
[...]Курск.

[О]ньһото [ач]аалагша

[...]Минеральна үтэгжүүлгэ, [...]ент болон адхардаг бу[...] ашаа ашаха асуудалые [...]р замай транспортын [...]женернүүдые бэлэдхэдэг [...]рьковай институдай эр[...]тэд амжалтатайгаар [...]дхэһэн байна. Тэдэнэр [...]вейерэй түхэлэй шагтагал[...] түхеэрэлгэ зохёон бай[...]гаа. Энэ түхеэрэлгэ 3—5 [...]но ашаа үргэдэг автопо[...]эгигай гуримаар хүдэл[...] Оньһон ашаалагша тни[...]орёо бэшэ, ажаллахада [...]дамтай, ехэ бүтээсэтэй [...] Нэгэ вагоной ашаа тэ[...]ине хэрэглэн буулгахада [...]ямар ашаан байнаб, тэ[...]аһээ болохо — часһаа [...] час хүрэтэр саг хэрэг[...] болодог.
(ТАСС-ай корр.).
[...]Харьков.

Электронно машина — жолоошоной туһалагша

Таллинай нэгэдэхи автобазын жолоошод аянда ябаха гэһэн юрэ бусын саарһа (путевой лист) абадаг болобо. Урдынхидаал мэтэ, энэ саарһан дээрэ хаана хүрэтэр ябаха, хэды шэнээн ашаа шэрэхэ гэхэ мэтэ даабаринууд үгтэнхэй байдаг. Зүгөөр саарһан дээрэхи хүсэнэгүүдэй байрань хубиланхай, мүн тэмдэглэлнүүдыньшье нэгэ бага ондоогоор, харагдадаг болонхой.

Эдэ путёвконуудай шэнэ түхэл янзые Эстониин автомобильна транспортын ба шоссе харгын министерствын тоололгын түбэй мэргэжэлтэд тааруулан зохёоһон байна. Жолоошоной аянда ябаһан саарһаяа тушааһанай һүүлээр сүүдхэ болоод байхада, хэды шэнээн түлишэ галдагдааб, машина ашаглаһан хүн хэды түхэриг мүнгэ олооб гэжэ тон зүбөөр тоологдоһон байдаг. Иимэ тоосоое «Минск-22М» гэжэ электронно тоололгын машина тодоруулха. Урдань статистикын органуудта аян замай эдэ саарһануудай (путевой лист) тоонуудые тоолжо гаргахадань аяар һара хэрэгтэй болодог һэн.

Тоололгын түбэй хүдэлмэрилэгшэд электронно тоололгын машинын ашаар самосвалнуудай ябаха эгээл таатай һайн замуудые тодорхойлдог. Ашаа шэрэлгын тон ашаг үрэтэй маршрудуудые зааһан аян замай эдэ саарһанууд мүнөө автоажахынуудта үгтэдэг. Энэ хадаа автомобильнуудые үлэмжэ һайнаар ашаглаха хэрэгтэ нүлөөлдэг юм.

ТУРШАЛГАНУУД

Нютагай түүхэй эдээр бүтээгдэһэн пластмассануудай туршалга Алас-Дурна зүгэй политехническэ институтда дүүрэбэ. Металл хэрэгсэлнүүдые гаргадаг Варшавын заводой бүтээһэн камерай ашаар энэ туршалга хэгдээ. Энэ камера халуун, хүйтэниинень тааруулдаг юм. Барилгын материалнуудай түхэл янзыень шэнжэлхын тулада гурбан тиимэ камера институтда хэрэглэгдэхэ байна. Польшын түхеэрэлгэ хадаа Хойто зүгэй шэрүүн хүйтэн уларилда тон адли эрхэ байдалда эдэ пластмассануудые туршажа болохо.

Владивосток — оронойимнай научна томохон түб мүн. Мүнөө эндэ шэнжэлхы эрдэмэй хори гаран институд, мүн дээдэ һургуулинууд хүдэлдэг. Лабораторинуудта хэрэглэгдэдэг түхеэрэлгэнүүдэй нилээд горитой хубиинень тэдэнэр СЭВ-эй гэшүүн оронуудһаа абадаг юм. Һүүлэй хахад жэлэй хугасаа соо Алас-Дурна зүгэй шэнжэлхы эрдэмэй эмхи зургаанууд социалис оронуудһаа хахад миллион шахуу түхэригэй элдэб түхеэрэлгэнүүдые абаһан байна. Эдэ түхеэрэлгэнүүдые химигүүд, биологууд хэрэглэдэг.
(ТАСС-ай корр.).

УРИЛДААНАЙ МОТОЦИКЛ

Латвиин ССР. Ригын «Саркана звайгзне» мотозаводой конструкторнууд Серпуховэй ВНИИМОТОПРОМ-ой хүдэлмэрилэгшэдтэй хамта урилдаанай хөөрхэн жаахан мотоцикл ухаалан зохёогоо. Цилиндрэйнь хэмжээн — 50 кубическа сантиметр. Иимэ жаахан машина аад, час соо 150 километр түргөөр гүйдэг гэжэ һанахаар бэшэл.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: шэнэ машина байгуулагшадай нэгэн—«Саркана звайгзне» заводой спортивна мотоциклнуудай бюрогой начальник Валдис Клейнберг (зүүн гарһаа), Серпуховэй эрдэм-шэнжэлэлгын институдай лабораториин начальник, СССР-эй спортын мастер Эдуард Борисенко гэгшэд. **ТАСС-ай фотохронико.**

ҺОНИРХОЛ-ТОЙ, ГАЙХАЛТАЙ

Арадай обсерватори

Ростов-на-Дону хотодо юрэ бусын обсерватори бии болобо. Тэрэнэй барилга ямар нэгэн организацинуудай үйлэдбэриин түсэбтэ оруулагдаагүй, тэрэнэй барилгада мүнгэ зөөри һомологдоогүй һэн. Һайн дуратайшуул-астрономууд өөһэдынгөө улаан гараар тэрэнние бодхоогоо бэлэй.
Обсерваториин проектын автор — Ростовой инженер-электрик А. А. Михеев. Тэрэнэй хүтэлбэри доро байшангынь баригдаһан юм.
(ТАСС-ай корр).
Ростов-на-Дону.

Тоололгын машина

ЛИТВАГАЙ ССР-эй Наукануудай академиин тоололгын түбтэ БЭСМ-6 гэжэ түргөөр тоолодог совет машина ашаглалгада оруулагдаба. Энэ машина нэгэл секунда соо миллион шахуу ондо ондоо тоонуудые тоолжо гаргаха шадалтай. Тиимэһээ тэрэ хадаа орёо хүндэ научна ба арадай ажахын зорилгонуудые шиидхэхэдэ юунһээшье үлүү һайн туһалагша болохо байна.
(ТАСС).

Жэмэс гутадаггүй

Институдай энэ лабораториин соохи яблоканууд һаял модонһоо суглуулжа абаһан шэнгеэр үзэгдэдэг. СССР-эй худалдаа наймаанай министерствын худалдаа наймаанай ба ниитын эдеэ хоолой Киевтэхи эрдэм-шэнжэлэлгын институдай мэргэжэлтэд эдэ яблокануудые углекислота болон азодоор элбэг агаартай тусхай камера соо хадагалһан байгаа. Иимэ эрхэ байдалда үрэ жэмэс өөрынгөө амта, бусад шанараа алдадаггүй юм.
(ТАСС).

ХҮЙТЭНҺӨӨ АЙДАГГҮЙ ТЕХНИКЭ

Жаран градус хүйтэн. Шэнэ автомобилиин хүжүүн шиинэ пластмассаар хэһэн шиинэдэ адли... Шэл шэнги, металлынь хүүрхэй хэбэрэг болошоно. Автомобильнууд, экскаваторууд, ашаа үргэдэг кранууд, электро-түхеэрэлгэнүүд — барандаа Сибириин хойто зүгтэ шанга хүйтэнэй эхилхэдэ тэсэнэгүй, гарһаа гарашана.

Мүнөө энэ хизаарые ашаглахадань хүндэ туһалжа байһан, тиигээд хожомоо хүнэй орондо хүдэлдэг болохо техникые онсо наринаар бүтээхэ хэрэгтэй юм.

Томск хотодо, кабелиин промышленностиин эрдэм-шэнжэлэлгын институтда һүүлэй жэлнүүдэй турша соо уян нугархай кабелиин болон проводагай 10 гаран түхэл янза зохёогдонхой. Эдэ кабель, проводанууд жаран градус хүйтэндэ ядагиьегүй. Эдэ зүйлнүүд Магаданай приискнүүдтэ, Норильскын предприятинуудта, Томско областиин хойто зүгэй үрэмдэлгын газарнуудта туршалга гараа. «Хойто зүгэй Толон» гэжэ СССР-тэхи эгээл түрүүшын урдамал электростанци дээрэ, Заполяриин олон предприятинуудта хэрэглэгдэжэ эхилэнхэй.

Томскын шэнжэлэгшэдэй энэ шухала хүдэлмэри СССР-эй арадай ажахын түйлалтануудые харуулдаг выставкэ дээрэ нэгэдэхи шатын дипломоор тэмдэглэгдээ һэн. Энэ хүдэлмэриие хүтэлбэрилэгшэ, техническэ эрдэмэй кандидат Ксения Кевролева ВДНХ-гай алтан медальда хүртөө бэлэй.

Тус институтда хүйтэнһөө айхагүй, уян нугархай шэнэ кабельнуудые зохёон бии болгохо хүдэлмэри үргэлжэлүүлэгдэһээр. Эдэ кабельнууд Сибириин олон тоото леспромхозуудта, уурхайнуудта, нүүрһэнэй шахтануудта хэрэгтэй.

Ямаршье хүйтэндэ һаатахагүй, үшөө тиигээд шатахагүй шанартай кабель ухаалан бии болгохо гээшэ һаяын сагта энэ институдай шиидхэхэ орёо гайтай зорилго болоно.

Н. ЯМПОЛЬСКАЯ,
АПН-эй корреспондент.

ГҮРӨӨҺЭ АГНАЛГЫЕ ХОРИХО ШУХАЛА

Спортын хараа шэглэлтэй гү, али ангай мяха олзоборилхо агнуури республика доторнай хэгдэнэ. Хорхойдо хорогүй хүнгэн солбоноор һүрэжэ ябадаг шүрбэһэлиг шүрдэгэр хүлтэй гүрөөһэн байгаалиин шэмэг болодог.

Агнууриин ажахынуудта гүрөөһэ агнаха хүдэлмэри эмхидхэбэл, олзотой байха. Томо гүрөөһэнэй мяхан 20—25 килограмм, заримдаа 30 килограмм татадаг. Хэрбээ республикын ой тайга соо мүнөө 50—75 мянган гүрөөһэтэй боложо шадаа һаа, жэлдээ 3—5 мянган ан агнажа бариха, 1.000 центнер хүрэтэр ангай хямда мяха ниитын эдеэ хоолой газарнуудта тушааха аргатай болохо һэмди.

Гүрөөһэнэй эбэр ангуушанай баян олзын тэмдэг боложо үгэдэг. Тусгаар хэбтэ тааруулжа һуулгаһан эбэр гү, али гүрөөһэнэй дүрсэ агнууриин музейн, баазын, ангуушанай гэрэй гоёолто болодог. Гүрөөһэнэй хэзээ, хаана алагдаһаниие, ангай эрэ, эмые, шэгнүүрыень зааһан ярлагтай эбэр гоёолто болохоһоо гадна, научна удха шанартай үнэтэ зүйл боложо үгэдэг. Гүрөөһэнэй эбэрээр хутагын, вилкын эшэ хэдэг юм. Гүрөөһэнэй арһаар бээлэй, гутал, даха оёдог.

1958 он болотор ангуушад дураараа ан гүрөөһэ агнадаг байгаа. Хориин, Сэлэнгын, Мухар-Шэбэрэй аймагуудай ой тайга соо ан 10—15-аараа, Баунтын, Ярууна, Захааминай аймагуудта 20—25-аараа сугларжа, һүрэглөөд ябадаг һэн ха. 1958 онһоо туруута ангуудые хүнүүд түлбэритэ лицензээр агнадаг боложо эхилээ бэлэй. Республика доторнай 1958—1966 онуудта агнууриин хаһын үедэ лицензээр 3.000, 1967 ондо 1.500 гүрөөһэ барихаар зүбшөөгдэһэн байгаа. 1962—1971 онуудта лицензээр 22.500 шахуу гүрөөһэн олзоборилогдоо гэжэ тоологдоно. Бодото дээрээ хэдэн дахин олон ан хюдагдаһан байха юм.

Туруута ангуудай тооe тодорхойлхын тулада агнууриин ажахынуудта тоо бүридхэлэй хүдэлмэри үнгэргэгдэнэ. 1962 ондо республикын бүхы газар дайда дээрэ самолёдоор ангай тоо бүридхэхэдэ 50 мянга шахуу гүрөөһэн бии гэжэ элирээ. 1967 ондо иимэ хүдэлмэри үнгэргэгдэһэн байгаа. Тиихэдэ гүрөөһэнэй тоо 30 мянган хүрэтэрөө үсөөршэһэн байба. 1972 ондо агнууриин ажахынуудай мэргэжэлтэд туруута ангай тооe дахинаа тодорхойлжо үзөө. Мүнөө үедэ гүрөөһэнэй тоо эрид хороо гэхэ гү, али оройдоол 17,5 мянгандаа ороһон байна. Һүүлэй үедэ гүрөөһэн олошорно бэшэ, харин эрид хорожо эхилээ. Республикын ой тайга соо гүрөөһэнэй дахинаа олошортор, агнуури хорихо хэрэгтэй.

Мүнөө үедэ Загарайн, Улаан-Үдын, Прибайкалиин, Баргажанай аймагуудта ан гүрөөл хайра гамгүйгөөр хюдагдана. Захааминай, Сэлэнгын, Хориин болон бусад аймагуудта гүрөөһэн оройдоол хоёр-гурбаараа һүрэглэжэ ябадаг болонхой. Һүүлэй үедэ үргээжэ, хүнгэн машинын хурса гэрэл туяагаар гэрдэжэ (һүниин агнуури) агнахадаа, хүнүүд ан гүрөөлые хайра гамгүйгөөр хюдан алана. Браконьернүүд машинын фарай гэрэлдэ орожо һаргаһан лэ амитаниие буудана. Игэжэ һүниндөө шархатаһан ан гүрөөл ямаршье ашаг олзогүйгөөр үхэжэ, хорхой шумуулай хоол боложо һалана. Жэшээлхэдэ, һүүлэй 5 жэлэй туршада республика доторнай туруута ангые хуули бусаар агнаһан 283 ушар элирүүлэгдэһэн байна.

Гүрөөһэ сахин хамгаалхын, олошоруулхын тулада гүрэнэй заказнигууд эмхидхэгдэһэн, лицензитүйгөөр ан гүрөөл агнаһанай түлөө материальна харюусалга дээшэлүүлэгдэһэн, гүрөөһэ үргээжэ агналга хоригдоһон байгаа. Гэбэшье гүрөөһэнэй тоо олошоруулгада эдэ хэмжээ ябуулганууд үшөөл дутуу байшоо.

Буряадай байгаалиин эрхэ байдал, нэлэнхы үргэн ой тайга республика дотор ан гүрөөл 75 мянган хүрэтэр олошоруулха арга олгоно. СССР-эй эрдэмэй академиин Сибириин отделениин Буряадай филиал, Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институт, байгаалиие сахин хамгаалха Бүхэроссиин Буряадай отделени, Буркоопсоюзай коопзверопромхозой трест, ангуушадай республиканска бүлгэмэй правлени гүрөөһэнэй эрид үсөөрһэнтэй дашарамдуулжа, 3—5 жэлэй болзортойгоор гүрөөһэ агналгые огголон хорихо дурадхалтайгаар республикын Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи агнуури-олзоборилгын ажахын управленидэ хандаһан байгаа. Агнуури-олзоборилгын ажахын управлени научно-техническэ зүблөөн дээрэ энэ дурадхалые зүбшэн хэлсээд, «Хоёр жэлэй болзортойгоор гүрөөһэ агналгые хорихо тухай» тогтоолой проект байгша оной июньдэ Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ оруулһан юм. Гэхэтэй хамта, Совет гүрэн тэрэ амитанай аймагые сахин хамгаалха хэрэгтэ үдэр бүриин анхарал хандуулжа байдаг. «Байгаалиие саашадаа бүри һайнаар сахин хамгаалха, байгаалиин баялигуудые ашагтайгаар хэрэглэхэ хэмжээнүүд тухай» СССР-эй Верховно Соведэй тогтоол энэндэ эли тодо гэршэ боложо үгэнэ бшуу.

М. ГЫЛЫКОВ,
Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи агнуури олзоборилтын ажахын управлениин начальнигай орлогшо.

Городой санашад үнгэрэгшэ амаралтын үдэр Аршаан тосхон шадар сугларжа, эстафетэ дамжуулгын мүрысөө үнгэргэбэ. Үбэлэй мүрысөө нээлгэдэ зорюулагдаһан энэ нааданда хотын 28 команда хабаадалсаа.

4х5 километр зайда эстафетэ дамжуулгада хабаадалсаһан эрэшүүл зүргөө буляалдаһаар саашалба. Санашадай мүрысөө харахаар сугларагшад хүдөө ажахын, Зүүн-Сибириин технологическа институдуудай команданууд түрүү һууринуудта гарахань ха гэжэ багсааһан байгаа. Зүгөөр хүдөө ажахын институдай түлөөлэгшэ Владимир Фомин зүргэ дээрэ гараад ябатараа санаяа хухалжа, гай тойбодо ороо бшуу. Тиигээшье һаа, түрүүлээд ябагшадаг хүсэжэ, зургаадахи боложо, эстафетээ нүхэдтөө дамжуулба. Эстафетэ дамжуулан абаһан Виталий Соломников табан километрэй зайе 15 минута 28 секунда соо гаталжа, командаяа түрүүшын һууриде гаргажа шадаа. Командын нүгөөдэ гэшүүд Николай Фролов, Александр Калужин гэгшэд нүхэдэйнгөө амжалтые арьбадхажа, командаараа түрүү һүүри эзэлбэ. «Забайкалец», Зүүн-Сибириин технологическа институдай командануудай дунда хоёрдохи һууриин түлөө мүн лэ шанга тулалдаан болобо. Эндэ спортын мастернууд

ЗҮРГЭ БУЛЯАЛДААН

Олег Харитонов Геннадий Цыбиков хоёр зүргөө ана мана буляалдаба. Хэдэхэн секундаар урид гараһан Харитоновой хойноһоо шуумайһан Цыбиков һүүлшын дабаан дээрэ тэрэнээ хүсэбэшье, урдань орожо ядаа. Урилдаанда дүршэлтэй болоһон Харитонов һүүлшын дабаанһаа бүхы хүсэ шадалаа элсүүлжэ гарахадаа, нүхэрһөө хоёрхон секундаар урид фиништэ хүрэжэ ерээ. Тиин Зүүн-Сибириин технологическа институдай команда гурбадахи һууриде гараа.

Үнгэрэгшэ жэлэй чемпион — багшанарай институдай эрэшүүлэй команда — энэ жэлэй эстафетэ дамжуулгын урилдаанда бирабагүй. Юуб гэхэдэ, командадань залуу спортсменүүд олоор оруулагдаһан дээрэһээ, зүргэ буляалдахадаа дүршэлтэй спортсменүүдтэ ахигдаа бшуу. Эдэнэр дүрбэдэхи һуури эзэлээ.

Эхэнэрнүүдэй дунда үнгэргэгдэһэн урилдаанда Зүүн-Сибириин технологическа институдай команда түрүү һуури эзэлээ. Командын гэшүүд Вершинина, Кащеева, Мельникова, Паначевна гэгшэдһээ бүридэһэн шадамар бэрхэ команда зүргэ буляалдаан дээрэ хэниие урдаа оруулаагүй бшуу.

Үйлэдбэриин коллективүүд сооһоо «Динамо» бүлгэмэй гурбадахи командын эрэшүүл болон эхэнэрнүүд түрүү һуури эзэлжэ, дамжуулгын шанда хүртэбэ. Эрэшүүлэй дунда мод болбосоруулдаг комбинадай эхэнэрнүүд сооһоо геологуудай управлениин команданууд хоёрдохи һуури эзэлһэн байна.

Б. МИРОМАНОВ,
мүрысөөнэй ахалагша судья.

Хүлеэгдээгүй илалта

Волейболоор городой түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн мяха-консервын комбинадай спортын ордон соо үнгэргэгдөө. Эндэ спортдо дуратайшуул эрхим наадагшадтай, түрүү командануудтай уулзаба. Волейболой талмай дээрэ болоһон шанга тэмсэл хаража, тэдэнэр сэдьхэлээ ханаһан байна. Дуратай командынгаа шүүхэдэ баясаһан, шүүгдэхэдэнь голхорһон хүнүүдшье байха. Теэд яахаб, спорт хадаа спортол ха юм, шүүхэшье, шүүгдэхэшье ушар тохёолдодог гээшэ.

«Динамо», «Труд», «Урожай», «Буревестник», «Забайкалец» бүлгэмэй эрэшүүлэй команданууд мүрысөөндэ хабаадалсаа. Бүхы команданууд адли бэлэдхэлтэй байгаа. Тиимэһээ нааданай шата бүхэн (5 парти) 1,5 часһаа хоёр час хүрэтэр саг соо үргэлжэлөө. «Динамо» бүлгэмэй команда (тренерынь Г. Вербиков) бэшэндээ орходоо һайнаар наадажа, түрүү һуури эзэлээ.

Эхэнэрнүүдэй дундаһаа «Труд», «Урожай» бүлгэмүүдэй команданууд нэгэдэхи һуури буляалдажа, хоорондоо шангаар тэмсээ. Эндэ сугларһан хүнүүд «Трудай» спортсменкэнүүд илаба гэжэ тоолобо. Гэбэшье «Труд» бүлгэмэй командын волейболистканууд нүгөөдүүлдээ орходоо шадамар бэрхээр наадабашье һаа, «Урожай» бүлгэмэй эбтэй командые «нуга» даража шадангүй, һуурияа алдаа.

М. БОРИСОВ.

ПАРИЖ

ИНДОХИТАДТАХИ ДАЙН БАЙЛДААН

ТАСС

Бороо хурын ехээр орожо байгаашье һаань, Урда Вьетнамай арадай сүлөөлэлгын зэбсэгтэ хүсэнүүд Куангчи провинцида, мүн түбэй хада гүбээлиг газар нютагта хэдэ хэдэн ябуулгануудые амжалтатайгаар хээ. Куангчида дүтүүр бишыхан газар эзэлжэ байһан Сайгоной парашютистнууд, далайн пехотынхид США-гай авиациин, 7-хи флодой нюрабльнуудай артиллериин дэмжэлгэтэйгээр провинциин ниислэлэй хойто ба урда талануудта урагшаа дабшахые һэдээ. Урда Вьетнамай патриодуудай хүсэтэ ехээр эсэргүүсэхэдэ эдэ һэдэлгэнүүдынь урагшагүйдөө.

ПАРИЖ. (ТАСС). Почентонг шадар байһан пномпенскэ сэрэгүүдэй эзэлжэ байһан газарые, тэрэшэлэн США-гай сэрэгэй-транспортна авиациин самолёдуудай сэрэгэй техникэ, һомо хэрэгсэл асаржа буулгадаг дүтэ шадарай аэродромые ноябриин 29-дэ үүр сайжа байхада Камбоджын патриодууд добтолоо. Аэродром дээрэ хүдэлэгшэдэй дунда алуулһан, шархатаһан хүнүүд бии, ниидэлгын зурууд харгы горитойгоор гэмтээ.

Лаосто Вьентьянһаа зүүн-урагшаа 250 километртэ, Меконг мүрэнэй эрье дээрэхи Такек город шадар барууна талын сэрэгүүдые патриодууд ехээр түрижэ ороо. Лаосой ниислэлһээ абтаһан мэдээсэлнүүдэй ёһоор, энэ райондохи байдал нилээд шахардуу шанга болоо.

ХАНОЙ. (ТАСС). Хойто Вьетнамай Тханьхоа провинциин хүн зон олонтой районуудта добтололсоһон американ баһа нэгэ самолёдуудые Вьетнамай арадай армиин зенитчигүүд ноябриин 28-да буудажа унагаагаа.

ДРВ-дэ бүхы дээрэ 4.062 американ самолет буудуулан унагаагдаа.

ХАНИ БАРИСААЕ, АХА ДҮҮГЭЙ ХОЛБООЕ ЭЛИ ТОДООР ХАРУУЛНА

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев түрүүтэй совет партийно - правительственна делегациин Венгридэ ошоод байһанай хойноһоо хариин оронуудай олониитэ, хэблэл, радио болон телевидени ехэ анхаралтайгаар ажаглан харана. Венгриин газар дээрэ совет айлшадай хани халуунаар угтагдаһан тухай Будапештһээ абтаһан мэдээсэлнүүд соо тэмдэтлэгдэнэ.

Совет партийно-правительственна делегациин албанай хэрэгээр, хани ёһоор айншалга совет-венгер хани барисаае шэнээр эли тодоор харуулба гэжэ Венгриин «Непсабадшаг», «Мадьяр хирлап», «Мадьяр немзет», «Непсава» газетэнүүд, мүн бусад аха дүү социалис оронуудай хэблэл тоолоно. Нүхэд Л. И. Брежневэй ба Я. Кадарай уулзалга тухай, ороной промышленна томо түб бологшо Дьер городто совет делегациин гэшүүдэй хүрэһэн тухай мэдээсэлнүүд томо гаршагуудтайгаар эли газарта толилогдоно.

Манай партинуудай, оронууд ба арадуудай хоорондохи аха дүүгэй бата бэхи хани барисаае Венгридэ хоёр үдэрэй турша соо совет делегациин айншалгын дүнгүүд лаблан харуулна гэжэ «Непсабадшаг» газетэ бэшэнэ. Хоёр ороной, мүн бүхы социалис оронуудай аша туһада тааруугаар манай харилсаа холбоое мүнөөнэй уулзалга бүри ехээр бэхижүүлхэ байна.

Нүхэр Янош Кадарые Ленинэй орденоор шагнаһан. тэрэниие КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй бэеэрээ ерэжэ барюулһан мартагдашагүй ушар венгер олониитын зүгһөө гүнзэгы ехээр һайшаагдаа гэжэ «Непсабадшаг» үргэлжэлүүлэн бэшэнэ.

Совет-венгер хэлсээнүүдэй хани халуун оршон байдалда үнгэржэ байһые тэмдэглэһэн мэдээсэлнүүдые болгар газетэнүүд «Хани барисаа ба харилсаа холбоое эли тодоор харуулна», «Совет-венгер хани халуун харилсаан бэхижэнэ» гэһэн гаршагуудтайгаар толилоо.

Уласхоорондын шухала асуудалнуудые, тэрэ тоодо аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной асуудалнуудаар ниитэ Европын зүблөө зарлалгада хамаатай асуудалнуудые зүбшэжэ байһан Будапештдэхи хэлсээнүүдтэ Европын олониитэ анхаралаа ехээр хандуулна гэжэ «Работническо дело» газетэ бэшэнэ.

«Совет-венгер аха дүүгэй холбоон социалис оронуудай харилсаанай найдамтай хубинь болоно» гэжэ Польшын «Трибуна люду» газетэ онсолон тэмдэглэһэн байна.

Хоёр аха дүү ороной харилсаа холбооной али бүхы талаараа хүгжэжэ, мүн энэ харилсаа холбооной саашадаа гүнзэгырхэ ехэ арга боломжотой байһанда Чехословакиин «Млада фронта» газетэ тусхай тайлбари соогоо анхарал хандуулна.

ВНР-тэ совет партийно-правительственна делегациин айншалгада барууна оронуудай информационно агентствэнүүд ба хэблэл ехэ анхарал хандуулна. Совет-венгер хани харилсаануудай саашадаа хүгжэжэ, бэхижэжэ байһые Лондоной «Таймс» болон бусад хэдэн газетэнүүд тэмдэглэнэ. Венгер-совет хани барисаа хүгжөөхэ, бэхижүүлхэ зорилгоор Венгриин социалис хүдэлмэришэнэй партиин, Венгриин правительство болон арадай гаргадаг хүсэлэл оролдолгые Советскэ Союзда үндэрөөр сэгнэдэг гэжэ Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэнүүдые финскэ «Кансан Уутисет» газетэ тусгаар илгаруулжа барлаһан байна.

(ТАСС).

КАРАЧИ

З. А. Бхутто үгэ хэлэбэ

ТАСС

Урда Азиин түби газарые ядерна зэбсэггүй орон нютагууд гэжэ соносхохо шухала гэжэ Пакистанай президент З. А. Бхутто хэлээ. Карачи шадар орон доторхи түрүүшын атомна электростанциие ашаглалгада үгэлгын ёһолол дээрэ үгэ хэлэхэдээ, президент энэ һанал бодолоо элирхэйлһэн юм.

ЭКВАТОРИАЛЬНА ГВИНЕИ. Санта-Исабель, Бато хотонуудай ажалшад СССР-эй тогтоһоор 50 жэлэй ойдо зорюулагдаһан фото-выставкэнүүдые ехэ һонирхон хараба. Эндэ харуулагдаһан олон тоото фото-зурагууд совет гүрэнэй байгуулагдаһан түүхэ, аха дүү республикануудай ажабайдалай хүгжэлтэ совет наука болон техникын туйлалта болон искусство ба спортын хүгжэлтэ тухай хөөрэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Бато городтохи фото-выставкын дэргэдэ.

ТАСС-ай фотохронико.

БЕРЛИН

Г. АКСЕНЭЙ ХЭЛЭҺЭН ҮГЭ

ТАСС

Социалис гүрэнүүдэй зүбшэжэ бэелүүлдэг гадаадын политика энхэ тайбанаар зэргэ оршон байха политика бэелүүлхэ шэнэ арга боломжонуудые нээжэ үгөө. Тэрээнһээ уламжалан, уласхоорондын ажабайдалда ГДР-эй тэгшэ эрхэтэйгээр хабаадалга бүри үргэдэхэ байна гэжэ СЕПГ-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, секретарь Г. Аксен ГДР-эй Арадай палатын гадаадын хэрэгүүдые эрхилхэ комиссиин заседани дээрэ үгэ хэлэхэдээ мэдүүлээ. Парламентнуудай хоорондын холбооной 60-дахи конференци Римдэ болоһон байгаа. Тэрэнэй дүнгүүдые, конференциин шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ хэмжээнүүдые комисси зүбшэн хэлсэһэн байна. Римдэхи конференци дээрэ ГДР-эй парламентскэ бүлэг холбооной гэшүүн болгон нэгэн дуугаар абтаһан байгаа бшуу.

КАИР

А. СИДКИИН ЭЛИДХЭЛ

ТАСС

1972 оной январьда байгуулагдаһан сагһаа хойшо правительствын хэһэн ажал ябуулга тухай АРЕ-гэй премьер-министр Азиз Сидки АРЕ-гэй Арадай суглаанай заседаниин эндэ болоходо, элидхэл хээ. Египедэй өөрыгөө хамгаалха шадабариие бэхижүүлхэ хэрэгтэ правительство гол хүсэлэл оролдолгоёо зорюулна гэжэ тэрэ онсолон тэмдэглээ. Экономическа хэрэглэмжэнүүдтэ мүн лэ ехэ анхарал хандуулагдаһан байна. Тусхайлбал, хүгжэлтын 10 жэлэй түсэбэй проект зохёогдоо. Тэрэниие оромнай ерэхэ жэлэй январьһаа бэелүүлжэ эхилхэ.

Египедэй хүдөө тосхонуудта ехэ хубилалтанууд болохо. Хүдөө ажахые электрижүүлхын хажуугаар, ерэхэ жэлһээ эхилэн, шэнэдхэн байгуулгын үргэн программа бэелүүлэгдэхэ. Энэ программын бэелүүлэгдэһэнэй ашаар Египедэй хүдөө тосхонуудай шэнжэ түхэл танигдашагүйгөөр хубилха гэжэ премьер-министр үргэлжэлүүлэн хэлээ.

Гадаадын политикын асуудалнуудта тогтоходоо, премьер-министр иигэжэ мэдүүлээ: «1967 онһоо ООН-ой Аюулгүйн Соведэй ноябриин резолюциие бидэнэрэй хүлеэн абаһан байбашье, араб оронуудта эсэргүү эзэрхэг түримхэй ябуулгануудаа Израиль үргэлжэлүүлнэ, уласхоорондын ёһо гуримые ба ООН-ой резолюциие дүүргэлтэ болгохоһоо убайгүйгөөр арсана». «США гай зүгһөө элитээр дэмжэгдэдэггүй байгаа һаа, Израиль иимэ хараа бодол баримталжа шадахагүй һэн. Эзэмдэһэн араб газар нютагуудые бусаахыень Израилиие баадхажа шадахаар бүхы резолюцинуудан гүйсэдхэхые США һаатуулдаг байна».

Сири ба Ливанда эсэргүүгээр Израилиин һаяхан хэһэн харата муухай аашые А. Сидки буруушаагаад, эзэмдэгдэһэн бүхы араб газар нютагуудые сүлөөлхын түлөө тэмсэл үргэлжэлүүлхээр Египедэй хүсэд шиидэнги байһан тухай мэдүүлээ.

БОНН

ШТРАУСАЙ ЭРИЛТЭ

ТАСС

Неделиин урда тээ бундестагта һунгалтын болоходо, ХДС/ХСС парти урагшагүйдэһэн байгаа. Тэрээнһээ уламжалан, энэ парти дотор горитойхон арсалдаа алгасалдаанай мүнөө гарадаг болоһондо ФРГ-гэй ниислэлэй политическэ ажал ябуулагшад анхаралаа хандуулна. Энэ бэрхэшээл юун дээрэһээ харагданаб гэхэдэ, бундестагта ХДС партитай 23 жэлэй турша соо политическэ нэгэдэлтэй байһанаа болюулха һанаашалга тухайгаа Штраус түрүүтэй ХСС-эй хүтэлбэрилэгшэд мэдүүлһэн байна. ХДС-тэ дүтэрхы «Рейнише пост» газетэ фракциин нэгэдэл һуларан задарха аюулда ороод байна гэжэ онсолон тэмдэглэнэ.

Гэбэшье Штраусай холын зорилготой мэхэ гохо гаргажа байһаниинь харагдана гэжэ Бонндохи политическэ ажаглагшад һанамжална. Христианска демокрадуудай фракциин нэгэдэлые үгы хэхэб гэжэ ХДС-ые занан айлгахадаа, Штраус тус партиин саашанхи политическэ хараа шэглэлые һаадгүйгөөр тодорхойлхын тулада ХДС/ХСС-тэ өөрынгөө байдал бэхижүүлхые эрмэлзэнэ.

Христианско-демокрадуудай холбооной хүтэлбэридэ ХСС-эй удамаршын хэдэг эрилтэнүүд хэблэлэй мэдээсэлнүүдһээ эли болоо. Эдэ эрилтэнүүдэй нэгэниинь гэхэдэ, Барцель ХДС/ХСС-эй фракциин түрүүлэгшээр урданайхи шэнги дүрбэн жэлээр бэшэ, харин оройдоол нэгэ жэлээр һунгагдаха ёһотой. Игэжэ «Барцель» урдынхида орходоо бүри ехээр ХСС-һээ дулдыданги заатагүй болохо» гэжэ «Зюддойче цайтунг» газетэ тэмдэглэнэ. ХДС-эй түрүүлэгшэ өөрынгөө зарим дүтын туһалагшанарһаа «сүлөөрхэ» ёһотой гэһэн баалалта ХСС нэгэн доро хэлсэнэ.

ХДС/ХСС-эй саашанхи политическэ хараа шугам тушаа Штраус илангаяа эрид шангаар эрилтэ хээ. Шахардуу шанга байдал һуларуулха, социалис оронуудтай ФРГ-гэй харилсаануудые саашадань заһаруулха талаар ФРГ-гэй правительствын парламентда хэһэн ямаршье алхамуудые эрид шууд буруушаахаар тиимэ политическэ хараа бодол ХДС-тэ баадхахые Штраус хүсэнэ.

Германиин хоёр гүрэнэй хоорондохи харилсаа заһаруулха зорилгоор ФРГ-гэй ба ГДР-эй хоорондохи харилсаануудай үндэһэ һуури тухай һаяхан гар табигдаһан договорые ХДС/ХСС-эй эрид шууд буруушааха эрилтэ Штраус мүн лэ хэһэн байха.

Партиингаа ажал ябуулгые Бавариһаа газаашань ФРГ-гэй бүхы газар дээрэ дэлгэрүүлхэб гэжэ ХДС тушаа хэһэн заналтаяа, Штраус үшөөл болюулаагүй байһаар.

ШРИ ЛАНКА. Коломбодо СССР-эй тогтоһоор 50 жэлэй ойдо зорюулагдаһан худалдаа наймаанай промышленна выставкэ нээгдэбэ. Эндэ табигдаһан, 2,5 мянган зүйлнүүд Советскэ Союзай арадуудай ажабайдалай ба ажал хүдэлмэриин түүхэ тухай хөөрэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: совет космическа корабльнууд сугларагшадай илангаяа ехэ анхарал татана.

ТАСС-ай фотохронико.

НЬЮ-ЙОРК

ҮНДЭҺЭ ЯҺАТАНАЙ ХООРОНДОХИ ХЁМОРООН

ТАСС

США-гай далайн-сэрэгэй хүсэнүүдтэ үндэһэ яһанай илгаа гаргалгаһаа уламжалан, үймөөн боложол байһаар. Номгон далайн Мидуэй арал дээрэ байдаг США-гай далайн-сэрэгэй хүсэнүүдэй баазада негрнүүд болон сагаан шарайтанай хоорондо ноябриин 25-да тулалдаан болоо. Тэрээндэ 130 моряк хабаадаа. 5 хүн шархатаһан байна. Үндэһэ яһанай илгаа гаргалгаһаа уламжалан, үймөөн болоо гэжэ командованиин түлөөлэгшэ мэдэрһэн байна. США-гай Нофлодохи (Вирджини штат) далайн-сэрэгэй хүсэнүүдэй дисциплинарна центртэ сэрэгэй алба хэдэг негрнүүд болон сагаан шарайтанай хоорондо ноябриин 26-да наншалдаан болоо. Сэрэгэй засагаархид бүхы зэмыень негр-матросуудта тохоо. 32 негр, оройдоол нэгэ сагаан шарайтан карцерта һуулгагдаһан байна.

ПАРИЖ

ФРАНЦИИН АЖАЛШАДАЙ НЭГЭДЭЛ УЛАМ БЭХИЖЭНЭ

ТАСС

Францида мүнөө намар забастовочно хүдэлөөн улам үргэдөө. Гүрэнэй эмхи зургаануудай алба хаагшад, портнуудай хүдэлмэришэд, багшанар забастовконуудые хээ.

Юһэн нүхэдыень — профсоюзна эдэбхитэдые сүүдлэхэ һанаашалгануудта эсэргүүсэжэ байһан «Берлие» заводуудай хүдэлмэришэдтэй һанал нэгэдэлгын демонстрациие городой олон предприятинуудай ажалшад Леондо хэһэн байна. Профсоюзуудай, коммунис ба социалис партинуудай, зүүнэй үзэл баримталдаг хэдэ хэдэн эмхинүүдэй түлөөлэгшэд демонстрацида хабаадалсаа.

Мобеж городто «Жемон-Шнейдер» гэжэ заводой хүдэлмэришэд гурбадахи неделидээ забастовко хэжэ байһаар. Забастовко хэгшэд салин хүлһэ дээшэлүүлхэ, ажал хүдэлмэреэр хангаха, пенси абаха наһые доошолуулха эрилтэ хэнэ.

БАНГИ

ЧАД-ай ПРАВИТЕЛЬСТВЫН ШИИДХЭБЭРИ

ТАСС

Израильтай дипломатическа харилсаагаа таһалдуулха, али бүхы харилсаа холбоогоо болюулха гэһэн шиидхэбэри Чадай правительство гаргаа. Энээн тухай Чадай прогрессивнэ партиин политбюрогой ба правительствын яаралтай заседаниин боложо дүүрэһэнэй һүүлээр Форт-Ламин радиогоор үгэ хэлэхэдээ, республикын президент Франсуа Томбалбай мэдүүлээ.

Израильтай Чад республикын саашадаа холбоо барисаатай зандаа үлэхэ болоо һаань ороной, мүн бусад аха дүү африкан гүрэнүүдэй аюулгүй байдалда түбэг тохёолдохо байна гэжэ президент онсолон тэмдэглээ. Израильтай дипломатическа харилсаагаа болюулһан ушар «араб арадуудта Чадай талархадаг байһые» лаблажа үгэхэ гэжэ тэрэ зааһан байна.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Малшадай социалис уялганууд». ТАСС-ай һүүлэй мэдээсэлнүүд. Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указууд.

Хоёрдохи хуудаһанда: «Үндэртэ хүсэтэйшүүл лэ гарадаг» — А. Кушнарёвой репортаж. Редакцида ерэһэн бэшэгүүдһээ.

Гурбадахи хуудаһанда: «Уран һайханай искусствада — үргэн дэлисэ» — П. Нимаевай статья. АПН-эй материал.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: Хилын саанаһаа. Элдэб һонинууд.

ЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА
«ОРБИТА» ХАРУУЛНА:
16.05 — Һүүлэй һонин. 16.10 — **Үнгэтэ телевидени.** «Веселый Карандаш и его друзья» — үхибүүдтэ зорюулагдана. 16.30 — «Приморцы» 7-дохи дамжуулга. 17.00 — **Үнгэтэ телевидени.** «Танай һанамжа». 17.50 — «Два рассказа» — телевизионно фильм. 19.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа.

УЛААН-ҮДЭ ХАРУУЛНА:
19.30 — «Советский воин» — киножурнал.

«ОРБИТА» ХАРУУЛНА:
19.40 — «Эрдэм ба соёлой тон шухала асуудалнууд. 20.10 — Үнгэтэ телевидени. «Чёрная гора» — уран һайханай фильм.

УЛААН-ҮДЭ ХАРУУЛНА:
21.35 — «Үдэшын Улаан-Үдэ» — телегазетэ.

«ОРБИТА» ХАРУУЛНА:
22.20 — «Архи уугшадые шүүмжэлнэбди» — сүүдэй зал сооһоо репортаж. 23.30 — «Время» — мэдээсэлэй программа.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА
УЛААН-ҮДЭ ХАРУУЛНА:
19.50 — «Тройная проверка» — кинофильм.

«ОРБИТА» ХАРУУЛНА:
21.35 — «Флоричка» гэжэ хатарай ансамблиин концерт.

Редакторай орлогшо
М. Н. НИМАЕВ.

Манай адрес, телефонууд:

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора — 54-54, приёмная — 54-93, зам. редактора — 68-00, зам. редактора — 62-62, ответ. секретаря — 50-52, зам. ответ. секретаря — 66-76, отделы: партийной жизни — 60-91, сельского хозяйства — 64-36, 63-86, пропаганды и агитации — 56-23, промышленности и строительства — 61-35, советского строительства и быта — 69-58, культуры и школ — 60-21, писем и рабселькоров — 67-81, информации — 34-05, общественная приёмная — 56-62, машинное бюро — 57-63, фотолаборатория — 33-61.

 ● Типография управления поделам издательства, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР Н-00548. Заказ № 1392.